

ч. 1 (209) 2023

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво КВ №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

1 (209) 2023

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДІЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

д. і. н. Андрій СОВА
пл. прият. Лідія ЧИР
пл. сен. прих. Ганна ГРЕЧИШКІНА
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtschenko@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не кончею є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №1 (209) 2023

З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію. Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки: у масовій ході з нагоди річниці українського спротиву взяли участь члени різних патріотичних організацій, а серед них дівчинка Анна — маленька членкиня СУМу. Лондон, 24 лютого 2023 р.
Світлина ст. пл. скоба Артема Жукова, ЛЧ

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

5 **Юрій Леськів**
Майбутнє творимо сьогодні

ОФІЦІЙНЕ

6 Повідомлення ГПБ про XXI Збори КУПО

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

7 **КПС України**
Внесок Пласту у рік боротьби за Україну

12 **Марко Павлишин**
Святкуючи, допомогли Україні

14 **Кодло «Беркут», ЛЧ**
Традиція продовжується: Костюмівка з нагоди 100-ліття ВПЛЧ у Нью-Йорку

17 **Ольга Муха**
Лондон стоїть за Україну

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

20 **Олесь Юрченко**
Юрта незламности

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

22 **Юрій Леськів**
Друг «Полковник»:
«Кожен українець мусить бути захисником»

ПЛАСТОВІ ЮВІЛЕЇ

28 **Юрій Леськів**
Людина слова

ВІЙНА

32 **Ганна Гречишкіна**
Моє серце билося в унісон із серцем Херсона

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

36 **Олесь Юрченко**
Степан Гайдучок (1890—1976):
діяльність знаного українського педагога

ПЛАСТ І СКАВТІНГ

37 **Вільгельм Тройтлер**
Подорож Союзу Німецьких Скавтів на Україну

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

40 **Тит Геврик**
Про «Клюфасівку»

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

44 **Андрій Сова**
Печатки Пласту в Самборі, 1910-ті — 1920-ті рр.

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

46 **Юрій Юзич**
Сергій Степанович Ілляшевич

НА ВІЧНУ ВАТРУ

49 Галина Єременко
50 Андрій Кожем'як
51 Олег Єфіменко
52 Володимир Васьковський
53 Андрій Барилюк
54 Яків Василь Капустинський
55 Андрій Гуль

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

56 **Ольга Свідзинська**
Зміст «Пластового шляху» за 2022 рік (числа 205—208)

І ВАМ СЛАВА, СІНІ ГОРИ, КРИГОЮ ОКУТІ.
І ВАМ, ЛИЦАРІ ВЕЛИКІ, БОГОМ НЕ ЗАБУТІ.
БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!
ВАМ БОГ ПОМАГАЄ!
ЗА ВАС ПРАВДА, ЗА ВАС СЛАВА І ВОЛЯ СВЯТАЯ!

Т. ШЕВЧЕНКО, «КАВКАЗ»

Пам'ятник Кобзареві, захищений від російських ракетних ударів.
Київ, парк ім. Тараса Шевченка, 5 лютого 2023 р. / Фото Юрія Леськова

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

МАЙБУТНЄ ТВОРИМО СЬОГОДНІ

За нами — рік війни з розмахом, якого не було від часу Другої світової. Масштаби людських втрат, руйнувань, застосування зброї вражають. Разом з тим, гідна подиву і захоплення українська стійкість. Мабуть, сьогодні важко виокремити якусь із сучасних країн Європи, яка би зуміла встояти під ударами московитів, подібних до тих, що тривають на українській землі від 24 лютого 2022-го.

Ми вистояли. Щобільше, звільнили половину окупованих територій і готуємося очистити нашу землю повністю. Ця битва Давида з Голіафом матиме фінал, як у старозавітному тексті. Адже з нами Бог, а на московському боці — зло і ненависть, а також неправда.

Все, чого прагнули наші вороги, відбувається з точністю до навпаки. Використовуючи маніпуляції та обман, вони хотіли знищити нас як націю, натомість скріпили; мріяли занурити Україну у забуття, але тепер у світі про нас знають навіть ті, хто досі нічого не чув; ми мали стати безнадійно слабкими, а зараз сповнені сили духу, підтримані у важкий час десятками країн світу. Західні зброя, фінансова та гуманітарна допомога, щоразу потужніші протиросійські санкції — підтвердження цьому.

Філософ Володимир Єрмоленко в одному з нещодавніх інтерв'ю так висловився про сучасне наших східних горе-сусідів: «Брехня — той бумеранг, який б'є по них самих... Вони відчувають своє майбутнє, крах своєї імперії і намагаються цей крах відсунути у часі. Росіяни ведуть війну не проти України. І навіть не проти Європи. Вони ведуть війну проти реальності. Вони надто ненавидять реальність, щоби її терпіти».

Війна стала випробуванням на стійкість, надійність, відданість. Війна стала великим і важким іспитом для нас, пластунів. Прийшов особливий час декларовані нами цінності скріпити на практиці: Чинном на фронті й жертвністю у різних напрямках,

що допомагають тим, хто боронить кожен будинок, вулицю наших міст і сіл, знищуючи окупантів. Це випробування ми проходимо по всій Україні, а також у краях Європи, в Канаді і США, в Австралії й Аргентині. Сьогодні — це шлях. Пластовий шлях, а підсумки підіб'ємо після Перемоги.

Що тепер найважливіше для пластуна: тримати в руках зброю, присвятити себе волонтерству на допомогу фронту, може — забезпечувати якісний виховний процес у курені, станиці, окрузі? Важливе все. Адже без збройної боротьби не буде нації, а лиш бездержавне населення; без жертвності волонтерів сутужно нашим військовим (такі реалії й на другому році війни); без виховання новачат і юнацтва не матимемо достатньо громадян зі здоровим способом мислення, не буде достатньо провідників у різних напрямках майбутнього мирного життя. Декому з друзів і подруг в Україні та діаспорі вдається знаходити час і поєднувати деякі з цих напрямків. А ще довкола себе слід будити байдужих, тих, чия «хата скраю...». Їх, на жаль, всюди предостаточно. В Україні й серед українців час нарешті остаточно позбутися большевицьких і московитських рис, а це — одна з них.

—”—

НЕМАЄ «ЧИЄЇСЬ» ВІЙНИ. ВОНА СТОСУЄТЬСЯ КОЖНОГО З НАС. УКРАЇНЦІ ПЕРЕМАГАЮТЬ ТОДІ, КОЛИ ЗГУРТОВАНІ.

Тепер ми міцні і об'єднані по-особливому. У постійній з ворогом — не самі. Тож маємо шанс на тривалий час або й назавжди позбутися російської загрози, що століттями нависала над Україною.

Виконаймо якнайкраще свій обов'язок — Перший Головний Обов'язок. Адже майбутнє творимо сьогодні.

Боремося заради мирного неба для дітей України.
Фото ст. пл. скоба Артема Жукова, ЛЧ,
зроблене під час патріотичної ходи у Лондоні. 24 лютого 2023 р.

конференція українських пластових організацій

Австралія – Австрія – Аргентина – Великобританія – ЗСА – Канада – Німеччина – Польща – Україна

1 грудня 2022 року

СКОБ! ДОРОГІ ПОДРУГИ І ДРУЗІ,

Повідомляємо, що 16—19 листопада 2023 року у с. Пржипки, Республіка Польща, відбудуться XXI Збори КУПО.

За організацію КУПО XXI відповідає КПС в Польщі та призначений нею організаційний комітет, який очолює ст. пл. Олена Боднар-Потопник.

Пленум прийняв рішення про проведення КУПО XXI в Польщі на сходах Пленуму у вересні 2022 року згідно зі Статутом КУПО.

Під час XXI Зборів КУПО відбудеться слухання звітів видавничої, фінансової, статуткової, резолюційної, номінаційної комісій. Проведеться вибір Президії XXI Зборів КУПО та керівництва урядів. Заплановано наради ВРОК і ВРСК та запряження нового Головного Проводу Пласту.

Подальші інформації будемо надсилати згідно з вимогами Статуту КУПО.

Просимо голів усіх підготовчих комісій КУПО розпочати роботу тепер, щоб максимально опрацювати всі необхідні матеріали і виготовити резолюції та рекомендації. Рекомендуємо всім прочитати Статут КУПО.

Номінаційна комісія, яку очолює пл. сен. Дарія Горбай, має окремі напрямні від Головної Пластової Ради, що відповідає за її покликання.

Головна Пластова Булава найближчим часом надішле Правильник нарад комісій КУПО.

Просимо всі Крайові Пластові Старшини розпочати процес підготовки та ознайомитися із тим, як делегати мають працювати в часі Зборів КУПО. Зокрема, делегати Зборів КУПО мають бути добре ознайомлені з усіма справами, читати всі інформації, що виходять від кожної комісії чи від Головної Пластової Булави.

СКОБ!

пл. сен. дов. Мирон Спольський, ВБ,
Голова Головної Пластової Булави

ВНЕСОК ПЛАСТУ у рік боротьби за Україну

Як все змінилось 24 лютого

Ми починали 2022 рік, будуючи плани, як зробити розвиток у Пласті доступним для кожної дитини. 24 лютого все змінилось: наша спільнота мусила зробити все, щоб **зберегти життя** сотень пластунів, які стали на захист України, а також **підтримати тисячі пластунів та сотні тисяч українців**, які були змушені покинути свої домівки.

Озираючись на цей рік, ми розуміємо, що не просто «вистояли». **Ми показали таку силу спільноти**, про яку могли тільки здогадуватись. **Кожен виховник і адміністратор, всі батьки та діти-пластуни** доклались у свій спосіб. Кожен з нас робив все, що в його силах, для перемоги України.

Все, про що буде йтися далі, – завдяки вам, друзі.

стратегічна ЦІЛЬ

Підтримуємо одне одного
у складні часи

Допомагаємо українцям,
постраждалим від війни

Пласт надав допомоги щонайменше
на **800 млн грн** для **500 000 українців**

500 000
українців
отримали допомогу

50+ пластових штабів надавали допомогу

Результати найбільших із них

**Гуманітарна підтримка
громад:**

Штаб Пласту у Львові:

6885 тонн допомоги

Штаб в Івано-Франківській
окрузі

640 тонн допомоги

Штаб Пласту у Тернополі:

65,9 тонн допомоги

**Надали гуманітарної
допомоги**

В рамках програми підтримки
штабів

130 тонн продуктів та

6 770 продуктових наборів

**Підтримка військових
та цивільних:**

Штаб Пласту в Одесі:

20 млн грн

на допомогу військовим
гуманітарно та зі спорядженням

Штаб Пласту в Харкові:

12,5 млн грн

**Підтримка громад на
прифронтових та
деокупованих територіях:**

Штаб Пласту у Львові:

63 860 продуктових наборів

Штаби Пласту у Харкові, Дніпрі, Кривому Розі, Запоріжжі, Херсоні,
Жмеринці, Мелітополі, Івано-Франківську, Кутах, Надвірній, Білих
Ославах, Заріччі, Перегінському

Захищаємо життя пластунів-військових

Пластові штаби забезпечили
допомогу для близько
30 тисяч пластунів та їх побратимів
на суму щонайменше **84 млн грн.**

30 000
пластунів
та їх побратимів
отримали допомогу

Штаб Центрального офісу Пласту
(зараз напрям Мережування та
суспільно-корисних справ КПС):

30,8 млн грн на спорядження для
14 154 пластунів
та їх побратимів

70 тис грн на допомогу
9 пораненим

Штаб Пласту у Львові:
20 млн грн на спорядження
для наших друзів

Штаб Пласту в Житомирі:
12,1 млн грн на техніку та спорядження
для військових

Підтримуємо сім'ї загиблих
Героїв та поранених пластунів

15 родин
на суму **405 тис грн**

Це результат об'єднаної і потужної пластової спільноти. Дякуємо вам!

- 60** куренів, гнізд, роїв збирали кошти для пластунів-військових
- 8** пластунів робили власні збірки для того, аби допомогти закрити запити наших друзів
- 26** країв збирали допомогу для пластунів-захисників та відновлення роботи з дітьми

Пластуни з фронту розказували про реакцію побратимів, які спостерігали, як допомога йде, йде і не зупиняється. Вони ще не дуже розуміли, що таке Пласт, але розуміли, що це щось дуже круте. І хоч ми всі теж знали, що **пластова спільнота дуже потужна**, саме тоді ми ще більше відчули це.

Кожен внесок настільки цінний, що **важко висловити всю вдячність**. Дехто говорить, що вдячність зайва, бо «як я можу інакше?». Але ні, вдячність точно не зайва, бо ви **своїми внесками рятували дуже багато життів наших друзів**.

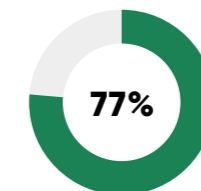

Внесок у боротьбу за Україну пластової спільноти по всьому світу

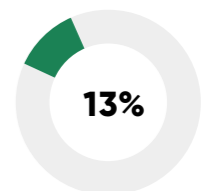
Пластуни у всьому світі надіслали **допомогу товаром на сотні мільйонів гривень**, вагою в десятки тисяч тонн — літаками, кораблями, вантажівками, бусами і пішки «на собі». Понад **14,4 млн грн коштами** переслали на наші рахунки пластуни з інших країв для підтримки пластунів-захисників та відновлення роботи з дітьми.

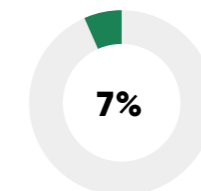
Розподіл фінансової допомоги від пластунів зі всього світу:

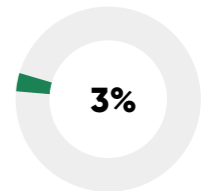
11 млн грн
підтримка пластунів-захисників

1,9 млн грн
підтримка пластових таборів за кордоном

1 млн грн
гуманітарна допомога українцям

475 тис грн
поміч родинам загиблих та пораним пластунам

СВЯТКУЮЧИ, ДОПОМОГЛИ УКРАЇНІ

«ЛІСОВІ ЧОРТИ» ВІКТОРІЇ (АВСТРАЛІЯ)
ВІДЗНАЧИЛИ 100-ЛІТТЯ КУРЕНЯ

пл. сен. МАРКО ПАВЛИШИН, ЛЧ
Фото Павла Данилюка

УРОЧИСТЕ ВІДЗНАЧЕННЯ СТОЛІТТЯ

2022-й увійде в історію як рік, коли українські війська хоробро й самовіддано боронили свою країну від брутального вторгнення росії та коли українці зазнали страхіть війни і вигнання. В тіні цих важких подій курінь «Лісові чорти», найстарший серед куренів Пласту, відзначав століття свого існування.

В Австралії, у штаті Вікторія, відзначення відбулося 23 липня у формі урочистого прийому в місті Джілонг, що на 80 кілометрів віддалене від Мельбурна. Подію було присвячено збору фондів на гуманітарну допомогу Україні і на закупівлю нелетального спорядження для українських військових.

У відзначенні взяло участь понад 160 осіб — пластунів та їхніх гостей з Вікторії та інших частин Австралії. Програма вечора включала внесення українського, австралійського та лісовочортівського прапорів, виконання курінного гімну «Прапоре наш», пісень «Гей-гу, гей-га, таке-то в нас життя» та «Ой, у лузі червона калина» (останню співали і на традиційну мелодію, і на нову, популярну в сьогоднішній Україні).

Світовий провідник куреня Ігор Микита та провідники ЛЧ в Україні (Іван Пукіш, Вадим Костюк, Юрій Каратник та Андрій Чеберяк) привітали учасників за допомогою інтернет зв'язку. Присутні заслухали коротку розповідь про історію «Лісових чортів» в Україні, діаспорі та Австралії. Найстарший із присутніх «лісових чортів» Ігор Осідач разом з наймолодшим, Стефаном Наяром, розрізали ювілейний торт. Заходи для збору фондів, зокрема і тихий аукціон, тривали протягом вечора. Майстром церемоній був Пилип Ботте.

82 000 АВСТРАЛІЙСЬКИХ ДОЛАРІВ ДЛЯ УКРАЇНИ

Кампанія «Лісових чортів» зі збору фондів для України, яка відбулася під час ювілейного прийому, принесла 82 000 австралійських доларів. Завдяки жертовності пластунів та гостей, які зробили пожертву, купили відзнаку чи взяли участь у тихому аукціоні, кодро «Горгани» змогло надіслати 37 154 австралійських доларів Головній Пластовій Булаві, а цю суму подвоїла щедро приватна особа за посередництвом ініціативи Scouts for Ukraine Matching Gift Challenge. А ще «Лісові чорти» пожертвували 7850 доларів на програму гуманітарної допомоги Україні, що її проводить Крайова Пластова Старшина Австралії.

Цей гарний результат було досягнуто завдяки зусиллям головних організаторів Павла Бучми, Ореста Поповича, Андрія Радіона та Ростика Осідача, а також усіх «горганців», кожен з яких зробив внесок в успіх достойного проекту на користь доброї справи.

З ІСТОРІЇ «ЛІСОВИХ ЧОРТІВ» В АВСТРАЛІЇ

Як відомо, датою заснування куреня вважається 22 липня 1922 р., проте назву вони отримали двома тижнями раніше, коли старенька бабуся, несподівано спіткавши гурток із восьми мандрівників неподалік Довбушевої печери в Карпатах, назвала їх «лісовими чортами». Пластуни взяли накинута їм назву за свою у наступну мандрівку, яка розпочалася 22 липня 1922 р., і від того часу «Лісові чорти» поєднують діяльність, відповідну до ідеалів Пласту, з тільки їм притаманним стилем пластування, позначеним фантазією, гумором та легкістю поетичного духу.

Відданість пластовим ідеалам члени куреня «Лісові чорти» проявили у міжвоєнній Польській державі, під час Другої світової війни, в діяльності для відновлення Пласту в таборах переміщених осіб у повоєнній Німеччині і в країнах поселення української еміграції.

Ігор Осідач та Стефан Наяр ріжуть ювілейний торт

Першими «лісовими чортами», які прибули до Австралії, були Тарас Грушкевич, Ярослав Масляк та Ярослав Андрухович. Перші двоє оселилися в Сідней, третій — в Аделаїді (у штаті Південна Австралія). Світовий провід «Лісових чортів» визнав їх окремим відділенням куреня в «Країні Антиподів». Протягом 1950-х — 60-х років антиподійне членство куреня зросло. Створилися осередки в Сідней та Мельбурні. Згідно зі звичаями «Лісових чортів», осередкам було надано назви з топографії Карпат, відповідно, «Бескид» та «Горгани». Певний час існували ще «Чорногора» в Аделаїді та «Стрімба» у Брізбані, що в штаті Квінсленд.

«Лісові чорти» в Австралії були і тепер, під проводом крайового провідника Адріяна Нойгебавера, продовжують бути діяльними в крайовому проводі Пласту і в станичних проводах, в організації пластових таборів та вишколів, у виховній роботі з молодшими уладами. Члени куреня роблять вклад у роботу громадських організацій, хорів, танцювальних ансамблів і наукових організацій. Дехто з них служить духовному добру українців Австралії як представник духовенства.

«Лісові чорти» Вікторії під час вечірньої збірки з нагоди 100-ліття куреня, 22 липня 2022 р.

Приятелі «Лісових чортів» під час ювілейного вечора

«Лісові чорти» Вікторії під час ювілейного вечора на підтримку України, 23 липня 2022 р.

ТРАДИЦІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ: КОСТЮМІВКА З НАГОДИ 100-ЛІТТЯ ВПЛЧ У НЬЮ-ЙОРКУ

Кодло «Беркут»,
«Лісові чорти», Нью-Йорк

**У СУМНІ ЧАСИ ШИРИЛО
ВЕЛИКЕ ПЛЕМ'Я «ЛІСОВИХ ЧОРТІВ»
СПІВ, І РАДІСТЬ, І ВЕСЕЛІСТЬ.**

100 років — шмат часу для простих людей та багатьох істот, але для надзвичайних, наділених вищими силами від Бога, природи і прадухів, — лиш оком кліпнути. Хоч відомо, що Фамілія Великого Племени «Лісових чортів» має зв'язки з Арідником, проте ніколи намарно його не закликає. Зі Світом Фаміліанти спілкуються за допомогою Лісової Премудрости, черпають у ній наснагу і сили. Наразі ще не виказано, що то було предвіччя раніше, що передувало появі і воплотінню Племени. Хоч «Лісові чорти» знані своїм місцем серед рівних обізнаних і вмілих сил, змушені були, проте, шукати компромісів, узгодити зі станом світу і часу відзначення свого 100-ліття.

Ювілей плянували ретельно і скрупульозно. Але спочатку епідемія, а затим — ще важче: війна одвічного московитового зла проти України, — запровадили гнітючий сум і біль.

До того ж святкування 100-ліття плянувалося на світовій скалі, передусім в Україні, а пізніше в поєднанні з ЮМПЗ, організацію якого очолив Твер-Дяк (пл. сен. Василь Літепло, ЛЧ).

Однак треба було відзначити наш ювілей. Як часто і звично, добрі починання обговорювалися під церквою (св. Івана Хрестителя в центрі української культури в Гантері, Нью-Йорк) межі Панькою (пл. сен. Адам Гапій), Гльо-Гльо (пл. сен. Тарас Ференцевич) і Адміратом (пл. сен. Адріян Геврик). Справа пішла в рух.

Панька зібрав комітет з організації і зарезервував Український інститут Америки в Нью-Йорку. Як і 1997-го року, фаміліанти рішуче підтримали пропозицію кодла «Беркут» (місто Нью-Йорк) і взялися організувати роботу.

Приклад творчого підходу до оформлення костюмів

Загальна світлина учасників Костюмівки,
яка стала особливою

У складі комітету були Адміратор, голова фундації ФПН, Асо (пл. сен. Аскольд Хемич), який відповідав за оголошення й афішування, за прикрашення зали відповідали Атом Нуль (пл. сен. Доріян Юрчук) і Місяць (пл. сен. Тарас Глум). Гльо-Гльо, скарбник фонду ФПН (Фамілія По Нитці), разом з комітетом поринув у вир організації. Флот (пл. сен. Юрко Савицький) як старший радник брав участь у підготовці й обговореннях. В день Костюмівки найновіші питомці у ВПЛЧ, гномики Данило Глум і Кирило Юрчук, вітали гостей при вході.

Звичай костюмних балів, що утворився 95 років тому у Львові, надалі притягає небайдужих, свідомих, ідейних і позитивних членів нашої громади. Ця традиція, що народилася між світовими війнами в Україні і тривала лише кілька років на Рідній землі, відродилася у Нью-Йорку у 1961 році за ініціативи Молодої фамілії — старших пластуни. Вони бажали відтворити легкі, веселі й забавні вечорниці своїх старших членів та з'єднати громаду «на чужині». Протягом двох декад відбулося майже двадцять Костюмівок у нью-йоркській околиці. З нагоди 75-ліття куреня у 1997 р. вдруге відновлено Костюмівку саме в Українському інституті Америки у Нью-Йорку, під час якої відбулася святкова програма і ритуальні елементи всіх минулих забав: музики, смачний буфет і славний конкурс костюмів.

Цього року, коли відзначали велике (100) ліття «Лісових чортів», знаходилися в особливій і болючій ситуації. Україна активно себе обороняє від північного агресора, який вісім років нелегально окупує території України, а з лютого 2022 р. активно атакує цілу державу.

**І ТОМУ КОСТЮМІВКА100,
НА ВІДМІНУ ВІД ПОПЕРЕДНІХ БАЛІВ,
БУЛА БЛАГОДІЙНОЮ АКЦІЄЮ. УВЕСЬ
ПРИБУТОК БУВ ПРИЗНАЧЕНИЙ ОРГАНІ-
ЗАЦІЯМ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ, ЩОБ ПОБОРО-
ТИ АГРЕСОРА І ВІДБУДУВАТИ УКРАЇНУ.**

Ювілейна благодійна Костюмівка відбулася 19 листопада 2022 року в Українському інституті Америки в Нью-Йорку. Її відвідало понад 80 гостей.

До джазової музики гурту Миґеко Trio (у стилі «Pink Martini») зібралися «Лісові чорти» з чортесами, пластуни (серед них «Лісові Мавки», «Тисовські», «Хрестоносці», «Спартанки», «Греблі», «Вовкулаки» і «Буриверхи») і вболівальники ВПЛЧ, щоб відзначити століття Великого Племени «Лісових чортів».

Святкування відкрив розумним словом Їх Величність Люципер Гектор I (пл. сен. Ігор Микита). Привітали гостей Вельзевул «Беркута» Панька і Гльо-Гльо.

Завдяки тихій ліцитації, провадженій чортесою Гльорією (пл. сен. Ксеня Пясецька-Ференцевич, ЛМ), та добровільним даткам зібрано немалу суму (понад 35 тис. амер. доларів) на боротьбу з руснею і відбудову України.

^ Їх Величність Гектор I (пл. сен. Ігор Микита) з дружиною Вірою

Хтозна, що прийдешні ери і нові провідники Фамілії принесуть і повідають світові, але можемо впевнено говорити: Фамілія Великого Племені «Лісових чортів» і надалі буде організовуватись у здвигах виховництва, провідництва і відзначеннях вагомих подій, і то у життєрадісний, оптимістичний манір, з фантазією, вишуканим почуттям гумору й романтики, а понад усе — непересічно.

Очікуємо кращих часів для майбутніх Костюмівок, гарних подій і епопей нашого наступного віку.

Бо традиції тривають. Основоположники Костюмівки, що добре знали жорстокості імперій свого часу, лишили цінний спадок, плеканий поколіннями: незламний, оптимістичний лісовочортівський дух.

КОСТЮМІВКИ ВІДБУЛИСЯ:

1927 — 22 січня,
Народний дім, Товариство «Бесіда», Львів

1928 — 28 січня,
Народний дім, Товариство «Бесіда», Львів

1930 — 18 лютого,
Ремісничо-промислова палата, Львів

1961 — 4 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк (кодло
«Беркут», Молода фамілія відновила Костюмівку)

1962 — 3 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1963 — 16 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1964 — 14 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1966 — 12 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1969 — 15 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1970 — 14 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1971 — 13 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1972 — 4 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1973 — 3 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1974 — 2 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1975 — 15 листопада,
Український Народний дім, Пасейк

1976 — 30 жовтня,
Український Народний дім, Пасейк

1977 — 13 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1978 — 18 листопада,
Український Народний дім, Нью-Йорк

1979 — 17 листопада,
Український Народний дім, Пасейк

1980 — 22 листопада,
Український Народний дім, Пасейк

1981 — 21 листопада,
Український Народний дім, Пасейк

1982 — 20 листопада,
Український Народний дім, Ірвінгтон

1983 — 19 листопада,
Український Народний дім, Ірвінгтон

1997 — Листопад,
Український інститут Америки, Нью-Йорк

1998 — Листопад,
Український інститут Америки, Нью-Йорк

2022 — 19 листопада,
Український інститут Америки, Нью-Йорк

ЛОНДОН СТОІТЬ ЗА УКРАЇНУ

У ЛОНДОНІ РІЧНИЦЮ
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ
ВІДЗНАЧИЛИ ДЕСЯТИТИСЯЧНОЮ ХОДОЮ

пл. сен. пр. ОЛЬГА МУХА, ЧХ,
референтка преси КПС Великої Британії
Фото ст. пл. скоба Артема Жукова, ЛЧ

БАЛЬЗАН Ростислав,
син Михайла та Любомири
07.06.1999, м. Новий Розділ,
Львівської обл. – 27.03.2022,
біля смт. Новотошківське
Луганської обл.

Член Пласту з 12 вересня
2012 р. Пластун гуртка
Загинув в бою з ворогом 27
березня 2022 р. поблизу
смт. Новотошківське, що на
Луганщині у 22-річному
віці.

Нагороджений Залізним
Пластовим Хрестом 2
квітня 2022 року.

Пташата з новаками попереду, в руках у юнацтва — портрети загиблих пластунів. Виховники та Пластприят не покладаючи рук працюють задля Перемоги. Лондон стоїть за Україну.

О 6 ранку 24 лютого 2023 року уся дорога на лондонському Холланд Парк Авеню, від Української школи Пречистої Діви Марії і ген догори, аж до пам'ятника святому Володимирі, вкрилася дитячими іграшками, до кожної з яких було причіплено сердечко з іменем і віком дитини та місцем її втрати. Кожного з тих 469 дітей, що загинули від початку повномасштабного вторгнення росії до України.

«Це було дуже важко розкладати — читати імена, дивитися на дати, зокрема дітей віком кілька днів, а таких було багато, особливо з Маріуполя. Це була якась нескінченна коробка іграшок, які ти береш одну за одною, читаєш ці імена, уявляєш долі дітей та очі їхніх батьків, а вони все не закінчуються. Це було дуже боляче робити...», — коментує пл. сен. Тетяна Тятіна, ЧХ.

Укладення цього страшного списку забрало у авторки допису кілька ночей, і попри те, що наші серця за цей рік дуже зміцніли, такий досвід ніколи не перестане боліти. Це був дуже потужний меседж для британської спільноти, яка ось уже рік як активно підтримує Україну та її громадян, що прибули до Великої Британії за схемою Homes for Ukraine (Домівки для України).

О 9 год. ранку річницю повномасштабного вторгнення представники краю, спільно з іншими українськими організаціями, зустріли екуменічною молитвою в українській катедрі на Бонд стріт. Молитву з нами розділили мер Лондона Садік Хан, незмінний друг України Борис Джонсон, пан посол Вадим Пристайко з дружиною, Верховний комісар Канади (еквівалент посла до Співдружності) Ральф Гудейл з дружиною, мер Вестмінстера Хамза Тауззале, єпископ Фулама Джонатан Бейкер, архієпископ Нікітас із Грецької православної архидієцезії, єпископ Майк Роял, президент об'єднання Церкви Разом, отець д-р Хью Осгуд, провідник харизматичного руху, Джон Вілсон, архієпископ Саусварка, Мар Ава Абрахам Юканіс від Ассирійської Церкви, отець Богдан Матвійчук, протопресвітер Української православної Церкви, та ребе Йонатан Віттенберг. Приєдналася до молитви й колишня перша леді та добра подруга Пласту, пані Катерина Ющенко, яка приїхала до Лондона продовжувати перемовини на підтримку України. Зібрав усіх Владика Кеннет Новаківський, єпарх Нью-Вестмінстерський, єпарх Лондонської єпархії Пресвятої Родина та Апостольський візитатор для українців греко-католиків в Ірландії та Північній Ірландії. Над головами усіх майорили ангелики — на вшанування тих діток, які пішли на небо так передчасно. Дитячий хор української школи створив надзвичайну атмосферу, виконуючи Imagine в оригіналі і в українському перекладі. Пластуни усіх уладів долучилися до дійства та готувалися до великого маршу. Подруга Оленка Скобало із Пластприяту зробила півторагодинну презентацію зі знімками загиблих воїнів, що транслювалася на великому екрані впродовж усього заходу.

< Юнак станиці Лондон тримає в руках плакат, на якому фото і рядки з життєпису загиблого пластуна-військового Ростислава Бальзана

Рівно об 11 год. вся Британія зупинилася на хвилину мовчання. Підтримка Британії безцінна, але, як сказав у своїй промові мер Лондона, «я волів би не мати цього шансу». Натомість прийняв наше запрошення долучитися до пластових сходин уже невдовзі, тож ми здобули ще одного доброго друга Пласту!

Ще одна важлива зустріч — із Баронесою Джейн Скотт, MP House of Lords, яка з особливим зацікавленням підійшла до пластунів й ініціювала додаткову зустріч.

Від 15 год. пластуни почали збиратися на Холанд парк для ходи від святого Володимира до посольства РФ у Великобританії. За словами Саймона, представника поліції, що завжди дружно оберігає українські акції протестів, марш зібрав до 10 тис. учасників. Довелося перекрити дорогу, та ускладнення у трафіку викликали лише жести солідарності у водіїв, що мусили зупинити свій шлях: «We stand with Ukraine!», «You win!», «Bravery is Ukrainian!» — лунало із відчинених вікон.

Попереду йшли пташата із плакатами «Я маю одну мрію — повернутися додому та щоб росія не існувала». Лондонське юнацтво підготувало плакати зі знімками пластунів, що не зрадили своїх Присяг і полягли у боротьбі за Україну.

«Сьогодні дуже багато українці перебуває в полоні чи насильно вивезені з окупованих територій. В тому числі й пластуни. Мій друг вже майже рік у полоні, і ми не знаємо, чи повернеться він звідти, адже росіяни ненавидять тих, хто бореться за незалежність нашої країни, хто живе ідеєю вільної і сильної держави, хто не зрадить Бога й Україну», — каже у своїй промові на марші ст. пл. Марина Балака (станція Лондон). «На сьогоднішній день про Україну знає увесь світ, але, на превеликий жаль, це нам діалося ціною життів найкращих з нас. Рік війни довів, що Україна здатна не тільки зупинити російську армію, а й перемогти її і раз і назавжди звільнити нашу землю від загарбників. Адже якими б не були їхні пляни — їм не збудуться ніколи. Ми — нація нескорених!» — завершила вона.

Увесь рік пластуни Об'єднаного Королівства збирають гроші та закуповують необхідне для ЗСУ (пл. сен. Еля Чурук, ЧХ, пл. сен. Оріся Марцюк), замовляють теплі спальники для наших воїнів (пл. сен. Анатолій Тарковський), складають аптечки та медикаменти для лікарень, створивши навіть спеціальну аплікацію (пл. сен. Леся Смондуляк, пл. сен. Тетяна Тятіна), самотужки перегають автівки та швидкі допомоги (наша голова КПС пл. сен. Оксана Літинська, пл. сен. Руслана Бакун), підтримують неймовірну логістичну систему (пл. сен. Надя Фединак), допомагають із гарячою лінією добровольців (пл. сен. Ольга Муха, ЧХ) чи ведуть численні перемовини на підтримку українських проєктів (пл. сен. Денис Угрин, ВВ, станична станиця Лондон пл. сен. Марта Муляк, ЧХ).

«Ми ніколи не були такими згуртованими і ніколи раніше не відчували такої підтримки світу, як сьогодні. Усі мої юнаки тут», — кажу я в коментарі BBC. Його перериває звук сирени з відео, проєктованого на стіну посольства ворожої країни. Відео, що показує руйнування наших міст і домівок. Журналіст більше ні про що не питає, коментарі тут зайві. Наші діти здригаються, але стискають свої плакати міцніше, тримають їх вище. «Heartbroken but unbroken» (З розбитим серцем, але не розбиті) — так називалася наша акція. Не можна сказати точніше про націю незламних.

1. Українці гуртуються перед початком ходи
2. Марш зібрав до 10 тис. учасників
3. В руках учасниці акції плакат, який розповідає про загиблого пластуна Олега Єфіменка
4. Світ закликає зупинити криваві жнива, організовані росією
5. На акцію пластуни і пластунки прийшли в одностроях
6. Дитячі іграшки як нагадування про військові злочини, скоєні московитами в Україні

ЮРТА НЕЗЛАМНОСТІ

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

—” —

**ЗИМА 2022–2023 В УКРАЇНІ СТАЛА
ЩЕ ОДНІЄЮ ВАЖКОЮ І, МАБУТЬ,
ОСОБЛИВОЮ СТОРІНКОЮ ВОЄННОГО
ЧАСУ. ДО СКЛАДНОЇ СИТУАЦІЇ НА ФРОНТІ
ДОДАЛИСЯ ПЕРІОДИЧНІ МАСОВАНІ
РАКЕТНІ ОБСТРІЛИ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ
І СІА У ВСІХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ.**

Окупанти ставили собі за мету якнайбільше знищити інфраструктуру, що мало би позбавити людей тепла і світла взимку. Абсолютно хижацький і варварський план тих, кого вже складно назвати людьми.

На порятунок прийшли «павербанки» і ліхтарики, різноманітні зарядні станції, а також генератори, звук яких українці пам'ятимуть так само довго, як і виття сирен повітряної тривоги.

У містах влада подбала про встановлення «пунктів незламності» — місць, де кожен потребує міг зігрітися, зарядити телефон, випити кави чи чаю. Спеціальні великі шатра встановлювали рятувальники, хтось облаштував так звані пересувні пункти, дехто за власними ініціативою і можливостями облаштував для потреб громадян свої приватні приміщення.

Як виявилось, і в таких складних умовах, коли йдеться про виживання, можна застосувати мудрий і одночасно творчий підхід. Неперевершеним зразком стійкості і неповторності зими, що минула, стали Юрти незламності. Це були не тільки місця, де всі, хто цього потребував, у складний час міг зігрітися, отримати гарячий напій і печиво, скористатися безпроводним інтернетом чи зарядити телефони. Такі осередки стали й символом багатовікової україно-казахської дружби.

Втілено ідею як спільний проект голови міжпарламентської групи дружби «Україна-Казахстан» Сергія Нагорняка, казахського бізнесмена Давлета Нуржанова та казахської діаспори в Україні. Якщо вести мову про столицю, в цьому всіяко посприят Київський міський голова Віталій Кличко, як і очільники Бучі, Львова, Одеси, Харкова, де ентузіясти теж встановили Юрти незламності.

На початку лютого, перебуваючи в Києві, відвідав таку юрту. Адже гомін про щось таке швидко розійшовся. Отже, хотілося на власні очі побачити казахський пункт допомоги українцям.

Всередині поспілкувався з волонтером Рустемом, який скромно попросив не називати його прізвище. Він одразу привернув увагу до невідповідності місця встановлення — столичний парк ім. Тараса Шевченка.

< Київська юрта незламності.
Лютий 2023 р. Фото Юрія Леськова

—” —

**«ЦЯ ЮРТА НАЛЕЖИТЬ ДО ВЕЛИКИХ.
ВОНА 16-СТІННА.
ВАЖЛИВО: ЗРОБЛЕНА ЗІ СПЕЦІАЛЬНО
ПІДГОТОВЛЕНОЇ ВЕРБИ.
МІСЦЕ В ПАРКУ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА МИ
ОБРАЛИ НЕ ВИПАДКОВО.
ВІДОМО, ЩО ПОЕТ ПЕРЕБУВАВ НА
ЗАСАЛНІ В КАЗАХСТАНІ. ДО РЕЧІ, САМЕ
В МІСЦЕВОСТІ, ДЕ Я НАРОДИВСЯ,
ШЕВЧЕНКО ПОСАДИВ ВЕРБУ. САДЖАНЕЦЬ
З НЕЇ ПРИЖИВИЛИ Й ТУТ, В ЦЬОМУ
ПАРКУ, У ТРАВНІ 2014 РОКУ, З НАГОДИ
200-ЛІТТЯ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ», –
РОЗПОВІВ РУСТЕМ.**

Просторе приміщення оздоблене як справжній україно-казахський культурний центр. Але тут визначальною є не лише форма, а й зміст. Протягом зимових місяців, окрім допомогівих функцій, юрта сповняла й інші. Ось декілька прикладів того, що там відбувалося: безкоштовний майстер-клас із ліпки для дітей (проводив Заслужений майстер із народної іграшки з кераміки та член Спілки народних майстрів України Микола Ярошко); лекція-тренінг «Боротьба зі стресом в умовах військового стану» (провів психолог Віктор Мотузко); безкоштовний майстер-клас з малювання для дітей (провів італійський художник-волонтер Паоло Койа). На одному із заходів у професійному виконанні звучала ліра, іншого дня в юрті побував хор «Гомін».

✓ В україно-казахському культурному центрі «Юрта незламності» цікаво дорослим і дітям

Спитаєте: чому стільки уваги саме Юрті незламності? Є дві причини. Перша: саме такий майстерний і, головне, творчий підхід у час, коли ніби й не до творчості, впадає у вічі і нагадує нашу пластову манеру діяльності. Щось особливе, цікаве і корисне характеризує й діяльність Пласту. Чи не так?

Друга причина, мабуть, важливіша. З настанням тепла пункти і юрти незламності в Україні зупинять свою діяльність, але цей досвід, як не дивно, може придатися в інших краях. Не в кожному місті і не в кожній країні, але подекуди, де це може бути доречним, вартувало би започаткувати центри незламності як культурні середовища, наприклад, україно-польські, україно-чеські тощо. Зрозуміло, приклади країн навів умовно.

Саме там додатково, до повідомлень з різноманітних інформаційних джерел, більш широко можна інформувати про сучасний стан і наслідки російсько-української війни, поширювати відомості про Україну, її справжню історію та культуру, і робити це за прикладом казахів в Україні (маю на увазі різноманітність культурних заходів).

Між іншим, це дозволило б українським волонтерським середовищам додатково розширювати можливості допомоги Україні. А серед волонтерів у багатьох країнах дуже багато пластунів.

ДРУГ «ПОЛКОВНИК»:

«КОЖЕН УКРАЇНЕЦЬ МУСИТЬ БУТИ ЗАХИСНИКОМ»

Лютий 2023-го. Минає рік від часу, як почалося широкомасштабне російське вторгнення в Україну. В Києві зустрівся з другом Полковником — пластуном, якого за цим псевдом знає чи не кожен пластун на теренах України, а для пластунів діяспори в теперішню пору, на жаль, не можу назвати співрозмовника за іменем та прізвищем: такі часи, такі обставини... Скажу лише, що розмова — з професійним військовим, який десятки років присвятив армійській службі, починаючи від командира найнижчої ланки. Тепер він — офіцер у відставці з відповідним високим званням, бойовим досвідом російсько-української війни, значним авторитетом серед військовиків та пластунів.

— Друзе Полковнику, коли саме в Тебе з'явилося відчуття, що день вторгнення наближається і повномасштабна російська агресія є незворотньою?

— Це був листопад 2021 року. Кажу доволі точно, бо з кінця листопада ходив у різні установи, зустрічався з військовими, шукав контакти, щоб віднайти можливість застосування здобутих військових знань, досвіду і не бути осторонь у важкий час. Це були, зокрема, Київські обласна та міська державні адміністрації (відділ військової роботи). Знав, що не повернуся в армію через вік, тому шукав цивільні посади. Також зустрічався з представниками бригад тероборони, з новопризначеним командувачем Сил ТрО ЗСУ. У співрозмовників не відчув тривоги, що от-от все почнеться. Певною мірою, мене це дивувало, але ж розумію: навіть у приватних бесідах відповідні посадові особи не мають говорити забагато (щось, мабуть, і приховували від загалу). Одне слово, загальний настрій був спокійним. Ми ж із друзями вже очікували іншого.

Те, що вибухне велика війна з росією, для мене було очевидним з 2014 року, але це станеться колись, в якійсь перспективі.

У 2014-му наші вороги не скористалися складними обставинами, в яких ми опинилися, а ми потрохи ставали сильнішими. Зрозуміло, що влада і народ росії ніколи не відмовляться від ідеї повернути Україну в своє імперське лоно.

У війську з росіянами служив, знаю їхню ментальність добре. На початку 90-х вони сприймали як зраду відцентрові рухи в колишніх радянських республіках.

Поки існував Союз — це була одна країна, але коли він розвалився, багато військових вирішили продовжити службу на теренах своєї батьківщини. В мене є рідний край. Чому, коли вони служать росії — це добре, а коли я хочу служити Україні — це росіяни вважають зрадою?!

До 1991-го відслужив 18 років у радянській армії. Був найкращим командиром взводу, найкращим ротним, командував батальйоном. Служив, як кажуть, не за страх, а за совість. Однак прийшов час — повернувся в Україну. Тут моя рідна земля, тут маю продовжувати військову службу.

— Яким став для Тебе день 24 лютого 2022 року?

— На той час належав до одного громадського патріотичного об'єднання, яке замислювалося над тим, як чинити опір ймовірному агресору. Прошу правильно зрозуміти: ми жодним чином не мали наміру піднімати якісь із функцій силовиків, а лише прийти на допомогу за потреби.

У цій групі долучився до військового напрямку. Став вивчати закон щодо створення добровільних формувань, ми почали в цьому напрямку працювати як громадськість. З цього руху згодом виникло добровільне формування територіальної громади (ДФТГ), яких із початком війни в Україні з'явилися тисячі.

На 24 лютого ми готували чергову нараду. Вона таки відбулася в Києві. Ми її планували до війни, але того дня вже говорили про інше — як діяти в умовах агресії, що розпочалася.

У багатьох із нас постало питання: як бути з сім'ями? Маю дві доньки, дві онучки. На двох авто 25 лютого вирушив з ними на захід України, і лише 27-го ввечері дісталися до Львова. Шлях був складним.

1 березня повернувся до Києва. У місті був надвечір. 2 березня ми з друзями знову зустрілися. Приїхали з нашої групи не всі. Я одразу ж запропонував створити добровільне формування.

Більше працював у юридичному напрямку, комунікував з владою. Інші побратими в цей же час обдзвонювали людей, налагоджували харчування, побут.

Пластуни-військовики Торвальд і Полковник під час огляду перед відбуттям на Південь. Київ, 8 травня 2022 р.

▲ Бійці добробату, очолюваного другом Полковником, перед відправкою на Південь України. Київ, 10 травня 2022 р.

Все це вдалося зробити швидко. Вже 9 березня був наказ про моє призначення комбатом. Отримав право підписувати контракти з бійцями і переводити все у законну площину, а люди з батальйону вже отримали зброю і воювали. У березні відбулася перша присяга новоствореного батальйону.

Добровольці йшли масово, потік був величезний. Ми організували приймальний пункт.

— **Наскільки активно виявили себе пластуни?**

— Дуже добре, але не надто чисельно. Першим до мене прийшов друг Цвіркун. На початках він був моїм заступником. Потім зголосився друг Торвальд, після нього — друг Джміль. Невдовзі призначив Торвальда взводним. Джміль пішов до нього заступником.

Після них до нас прийшов полковник друг Лис зі станиці Бровари. Було цікаво довідатися, що в Пласті є ще один полковник. Він очолює штаб батальйону. Його наприкінці квітня мобілізували в Сили ТрО.

Також у підрозділі були друзі Кабул та Хома — медики, подруга Принцеса, яка стала прес-офіцером батальйону. Всі новачки, що заходили, йшли в навчальний взвод як рекрути. Підготовка тривала 3-4 тижні.

ЗАГАЛОМ, У БАТАЛЬЙОНІ БУЛО ВОСЬМЕРО ПЛАСТУНІВ, І ВСІ, ЯК КАЖУТЬ, ТЯГЛИ СВОЮ ДІЛЯНКУ ПО ПОВНІЙ.

— **Якими були дії проводу Пласту в Києві на той час?**

— Само собою було зрозумілим, що Пласт призупиняє діяльність. Я, наприклад, розраховував, що люди самі прийдуть і візьмуться до роботи в тому чи іншому напрямках. Так і сталося.

Усі дискусії, які відбувалися до 24 лютого, інструкції зводилися до того, що кожен приймає рішення самостійно. Єдиний план дій для Пласту за тодішніх умов був неможливим.

Функція Пласту — виховувати новацтво і юнацтво. В час війни діти і молодь мають бути в безпеці, а кожен з дорослих членів організації мав би усвідомлено прийняти рішення про те, де саме може бути найбільш корисним і потрібним.

— **Початок вторгнення: оціни, будь ласка, дії російської армії з позиції військового.**

— Супротивника не можна недооцінювати. Однак очікував значно професійніших дій. Говорив і писав до вторгнення, що російська армія вдарить по Києву. Ворог мав на меті ліквідувати українську державність. Яким чином цього досягнути? Обезголити, паралізувати владу, окупувати столицю.

Чим «розчарували» і здивували? За класикою, мав відбутися масований ракетно-авіаційний удар. Щоправда, був удар по Бориспільському летовищу. Очікував, що буде чутно вибухи, гримітиме півгодини й більше, але так не було.

Спершу вони мали б подавити нашу протиповітряну оборону шляхом ракетно-бомбових ударів по

ППО, а також по аеродромах, тобто провести повітряну операцію. А вже наступне — дії наземних сил за підтримки авіації.

Як вони наважилися рухатися такими довжелезними колонами?! Це вкрай неправильно. Там же вчили офіцерів хоча б чомусь... Відбувався рух колон, а прикриття з неба жодного.

— **Можливо, почувалися надто самовпевнено і не сподівалися спротиву?**

— Можливо, але таке ж згодом повторилося влітку на Харківщині.

Це моя оцінка їхньої деградації на початку вторгнення. Зараз, на жаль, це вже не та армія, яка була тоді. Вони швидко вчаться, але й ми не ті.

ЯКЩО ХТОСЬ ВІЙНИ НЕ ЧЕКАВ, ТО НАШЕ ВІЙСЬКОВЕ КОМАНДУВАННЯ ГОТУВАЛОСЯ ДО НЕЇ.

Незадовго до початку вторгнення нашу авіацію роззосередили. З'єднання та частини вивели з місць постійної дислокації. Наше командування проявило себе фахово і зробило все, щоби зберегти армію і малими силами нанести максимальну шкоду ворогу.

На тлі всього цього в територіальних центрах комплектування вже вишикувалися довжелезні черги добровольців.

— **Ця гаряча стадія війни буде тривалою?**

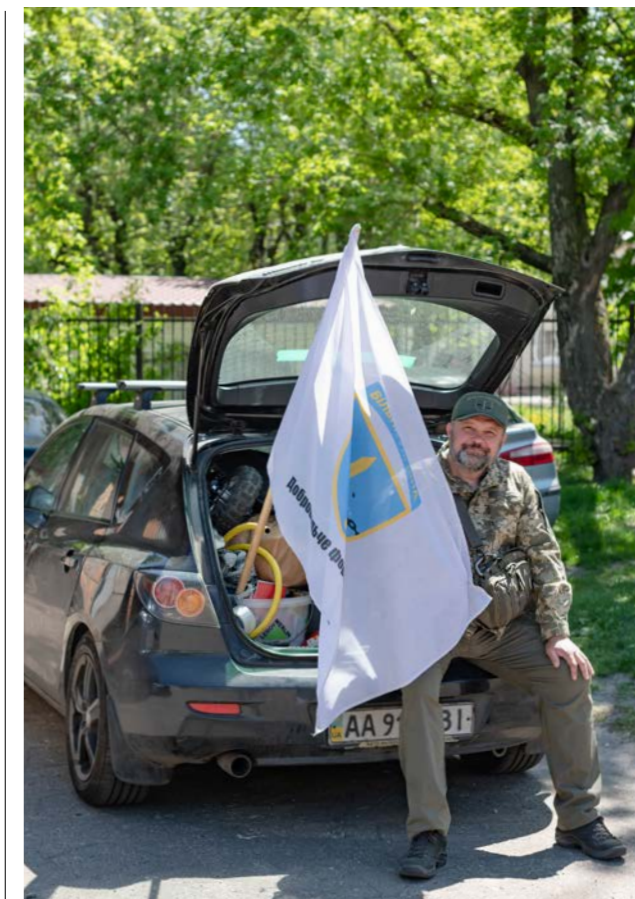
— На даний час вважаю, що війна триватиме не менше п'яти років, але це не означає, що не більше. Зараз не бачу передумов для того, щоб вона закінчилася швидше. Нині нема нічого такого, що говорило би про протилежне. Маємо усвідомлювати, що ресурсів у росії може вистачити на п'ять чи навіть десять років.

А що в нас? Ми залежні від західної зброї. Ми можемо, наприклад, забезпечити наше військо обмундируванням, харчуванням теж. Це якщо вести мову про вільні території, не окуповані, але якщо зона окупації зростає — тоді і з речовим забезпеченням для ЗСУ, і з харчами можуть виникнути проблеми.

Найбільша наша вразливість у порівнянні з росією — це люди. 40 млн громадян у нас і 140 млн в них — різниця значна. Параметри щодо військових спроможностей можуть бути однакові, але кількість не на нашу користь.

Сьогодні вже ніхто не очікує блицкригу. Війна перейшла у стадію війни на виснаження. Що це означає? Це коли завершується щось із ресурсів, коли немає пального і тому подібне. Але ж війна — це також і втрата людей: загиблі, поранені, недужі... На місце одних людей мають приходити інші. Тому у війні на виснаження перемагає той, у кого більші ресурси.

Щоби перемаг той, у кого людей менше, йому треба мати щось інше як перевагу. Приклад тут — ізраїльтяни і араби. Як бачимо, Ізраїль дає раду. Чому? Бо країна стоїть на вищому рівні технологічно.

▲ Прапор добробату в надійних руках одного з бійців

Щоб нам перемагти, окрім мотивації і навченості бійців, потрібно мати відповідну зброю. Коли рівень втрат українського війська і російського сягне 1 до 10, тоді можна буде сказати, що наша перемога наближається. Коли співвідношення 1 до 3, ми в часовій перспективі програємо.

Наразі немає потреби мобілізувати всіх чоловіків з підприємств та організацій, але маємо бути готовими, що це доведеться зробити. Тоді на їхнє місце мають стати жінки. На мою думку, пропаганда від влади таких перспектив мала би тривати відтепер, бо війна швидко не завершиться. Однак цього не робиться. Люди на заході України чи в центрі звикли з воєнними реаліями і живуть в якомусь розслабленому стані.

Тим часом, не лише путіну чи шойгу, а й усім росіянам абсолютно начхати на те, що кожне місто України може стати Маріуполем. З їхньої точки зору, наша земля — це все росія, і ми в них її забрали. Вони вважають, що в Україні мають жити «правильні руські»: місцеві колаборанти та їм подібні. Всіх інших слід знищити, змусити виїхати. Для москвитів головне, щоб нас тут, на нашій землі, не було, а на наше місце прийдуть «правильні». Це страшна війна, і тому спасибі союзникам, які допомагають бити ворога. А окупанти себе переоцінили і ступінь «рускості» українців значно перебільшили. Тепер, коли вони зрозуміли, що їх тут ніхто не зустріне з квітами, намагатимуться нищити і цивільних, і військових. Зрештою, так і чинять.

— Отже, ближчих позитивних перспектив нема...

— ” —

— ЯК ВІЙСЬКОВИЙ СКАЖУ: КОЖЕН УКРАЇНЕЦЬ І УКРАЇНКА, НЕЗАЛЕЖНО НІ ВІД ЧОГО, МУСИТЬ БУТИ ЗАХИСНИКОМ І ЗАХИСНИЦЕЮ. ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ? ПОНЯТТЯ «ЗАХИСНИК», «ЗАХИСНИЦЯ» НЕ Є ТОТОЖНІ ПОНЯТТЮ «ВІЙСЬКОВІ». ТОБТО ЦЕ НЕ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ, ПРОФЕСІЙНІ ЧИ МОБІЛІЗОВАНІ. ЦЕ КОЖНА ЛЮДИНА, КОЖЕН ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ.

Як було в нашій історії? Поки нема ворога — українець обробляє землю, але як тільки на горизонті з'являються вороги — виймає зброю і стає захисником. У минулих століттях ми були саме такими.

Кожен українець і українка має володіти зброєю, має бути приписаний до військового підрозділу, мати базові знання з тактичної медицини та інших військових напрямків, щоби, коли з'явиться ворог, громити його одразу ж. Тоді перспективи стануть більш позитивними.

Ким би ти не був: державним службовцем чи політиком, підприємцем чи трудівником у якійсь із галузей, вчителем чи науковцем, прокурором чи суддею, співаком чи художником, спортсменом чи перукарем, — передусім ти зобов'язаний бути захисником.

Наступне. Оскільки триває війна, а Пласт виховує провідників суспільства, то де ці провідники? Судова гілка влади в Україні прогнила до основи. Прокуратура: скільки там пластунів? В поліції скільки наших вихованців, а в армії скільки командирів є пластунами? На цьому слід наголошувати в майбутньому, але зараз пріоритет — армія. Завершиться війна, кожен повернеться до цивільних справ, але досвід володіння зброєю та участі у війні матимуть всі. І якщо росія знову вирішить поперти на нашу землю (а вона може прийти і через 10, і через 20 років), от тоді люди готові будуть піднятися гуртом бити ворога. Такий стан справ більше спонукає замислитися росію, чи вартує вдаватися до агресії.

< Допомога волонтерів — харчі для військових

< В дорогу — з молитвою

< Момент виїзду на Південь добробатівців під командуванням друга Полковника. Київ, 10 травня 2022 р.

— Війна впливає на те, якими мали би бути функція, роль і навіть місія Пласту в теперішній та майбутній Україні, на виховний процес.

— Пласт як важлива складова суспільства має брати щоразу активнішу участь, щоб ми встояли у важких випробуваннях. Тепер під час сходін чи інших занять слід акцентувати на вихованні моральних рис: бути захисником — це правильно, важливо, почесно і дуже нормально.

Пластуни у військо мали би йти не лише солдатами (хоча це теж вкрай важливо, бо весь найбільший тягар війни — на плечах солдат). Вони мусять йти провідниками — сержантами, офіцерами. В перспективі ми маємо бачити пластунів командирами бригад — авіаційних, ракетних, артилерійських, танкових, десантно-штурмових, командирами полків спеціального призначення, командирами бойових кораблів. І не обмежуватися рівнем полк-бригада — маємо виховати пластунів-генералів та адміралів. На цих військових посадах люди, які мають пластове виховання, зможуть поширювати пластовий світогляд. Так поступово Пласт спричиниться до якісних змін Українського війська.

У мене немає одного рецепту чи інструкції на майбутнє, бо виховання доброго громадянина і провідника — складний процес. Пласт не є заміною родини чи державних інституцій. Сім'я, навчально-виховні заклади, середовище довкола дитини чи підлітка залишають свій значний відбиток на формуванні майбутньої дорослої особистості. Але пластуни як представники передової виховної організації не мають нарікати, що в армії щось не те і не так чи у владі негативні прояви. Треба йти туди і змінювати, покращувати стан справ. Інакше ніяк. Туди мають потрапляти кадри кращі, ніж раніше. Спершу вплив може бути слабким, але з часом він зростатиме.

Можливо, це не зовсім стосується запитання, але дозволю собі висловити міркування з приводу вшанування пластунів у теперішній час. Ми гідно вшануємо загиблих Героїв. Це потрібно робити і це дуже важливо. Але в станицях, округах є багато живих героїв, які сьогодні звершують Чин в дуже складних умовах. Ці пластуни-військовики є членами куренів УСП та УПС. Пам'ятаймо щодня про них, допомагаймо їм та вшануємо їхній Чин. Щодо відзначення якимось чином пластуна-військовика: для нього чи неї — це знак уваги і визнання, а для пластового середовища — це теж елемент виховання і приклад для наслідування.

Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ
Фото Ганни Гречишкіної

Огляд готовності добровольчого підрозділу >

На Південь — впевнені та сповнені рішучості >

Пластун-військовик Денис Чопань перед лавою бойових побратимів. Київщина, 4 квітня 2022 р.
Фото Миколи Тимченка

ЛЮДИНА СЛОВА ЛЮБОМИР ОНИШКЕВИЧ

пл. сен. ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ, СМ

Член провладу підготовчого куреня «Сіроманці» ст. пл. Любомир Онишкевич. IV Велика Рада, пластова оселя в Іст Четгем, НЙ, 29 липня 1956 р. Світлина з «Сіроманського літопису», том 1

**БАГАТОЛІТНЬОМУ РЕДАКТОРУ
«ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»,
ІНЖЕНЕРОВІ-ДОСЛІДНИКУ,
ЗНАНОМУ ПЛАСТОВОМУ ДІЯЧЕВІ
ТА ФІЛАТЕЛІСТИЧНОМУ АКТИВІСТУ**

**ПЛ. СЕН. ЛЮБОМИРОВІ
ОНИШКЕВИЧУ, СМ,**

З ЛЮТОГО ВИПОВНИЛОСЯ 90.

Його життєвий шлях сповнений наполегливої праці в різних напрямках, а отже, і здобутки значні.

Для нас, пластуни, друг Любомир не лише уособлює цілу епоху. Він належить до тих, кого називають знаковою постаттю нашої історії, передусім коли говоримо про пластову періодику. І це аж ніяк не перебільшення.

А шлях у журналістику в Любомира Онишкевича розпочався змалку. Він і його двоюрідна сестра Леся Храплива багато по-дитячому творили, писали. Вона (старша на сім років) видавала свій журнал для рідні, а він «видавав» свій, під назвою «Цвіт папороті: для всього дому» (1942). Дорослою Леся стала письменницею, співробітницею дитячих і жіночих журналів у США та Канаді, довголітньою редакторкою журналу для новачтв «Готуйсь» (1953—1979). А в що це дитяче захоплення вилилося для Любомира? У редакторську діяльність, творчу працю над такими виданнями: «Під знам'ям Чорного Кота» (1949—1950); журнал «Там-Там» (1955—1991); вісник Великого Племені «Сіроманці» «Авуу» (1984—2000); журнал для УПЮ «Юнак», якого став засновником (1963—1968); журнал для УПС «Сфінкс» (1958); старшопластунський журнал «До висот», у співредакторстві з Ларисою Залеською Онишкевич (1959—1961); газета «Український Пласт» та її англomовний варіант «Ukrainian Scouting» (1995—1999); журнал «Пластовий шлях» (1971—1972, 1993—2013); пластові одноднівки (1961—2000). Редаговані

Любомиром Онишкевичем непластові видання: «RCA News» (1981), «Princeton Section IEEE News» (1973—1976), філателістичні «Trident-Visnyk» (1996—2011) та його приватний журнал-архів, присвячений виключно українській філателії, «Philatelic News» (від 2011 дотепер). За кожним із видань з цього переліку — роки копіткої творчої праці, багато часу і зусиль, аби їхній рівень був якнайвищим. Ось так на життєвій дорозі друг Любомир став людиною слова — тобто Журналістом з великої літери й очільником видань.

Пластова діяльність ювіляра не обмежилася лише видавництвом. Окрема багаторічна сторінка його пластового життя — це курінь «Сіроманці».

**РАЗОМ ІЗ ПОВРАТИМАМИ ЮРІЄМ
УКРАЇНСЬКИМ, ЮРІЄМ КЛЮФАСОМ,
ЯРОСЛАВОМ ПАЛИВОДОЮ ТА ЮРІЄМ
ХУХРОЮ 28 БЕРЕЗНЯ 1952 РОКУ В
НЬЮ-ЙОРКУ ВІН СТАВ
СПІВЗАСНОВНИКОМ «СІРОМАНЦІВ».**

На початку лютого 2023-го найстарші члени куреня організували святкові Зум-сходини з нагоди 90-ліття друга Любомира. Згадували пластову молодість, обмінювалися думками, жартували. Ось лише один фрагмент з цієї віртуальної зустрічі.

Згадує пл. сен. Нестор Шуст, СМ: «Я зацікавився з другом Любомиром на Святі весни у Філядельфії в 1951 році. Він приїхав із Нью-Йорка з Ярославом Паливодою і Юрієм Ключасом. Там розпочалася наша приязнь, що триває понині, понад 70 років. Протягом того часу друг Любомир видавав, редагував для Пласту незрівнянно велику кількість пластової періодику. Він був дуже активним пластуном і справжньою рушійною силою куреня. Наш ювіляр — активний та продуктивний член "Сіроманців" і досі. Многих літ!»

«64 роки тому, 28 лютого 1959 року, я отримав листа, — розповідає ще один учасник сходин, пл. сен. Богдан Кордуба, СМ. — Це був офіційний лист від Любомира Онишкевича з повідомленням про те, що я став старшим пластуном, а він тоді був крайовим референтом УСП».

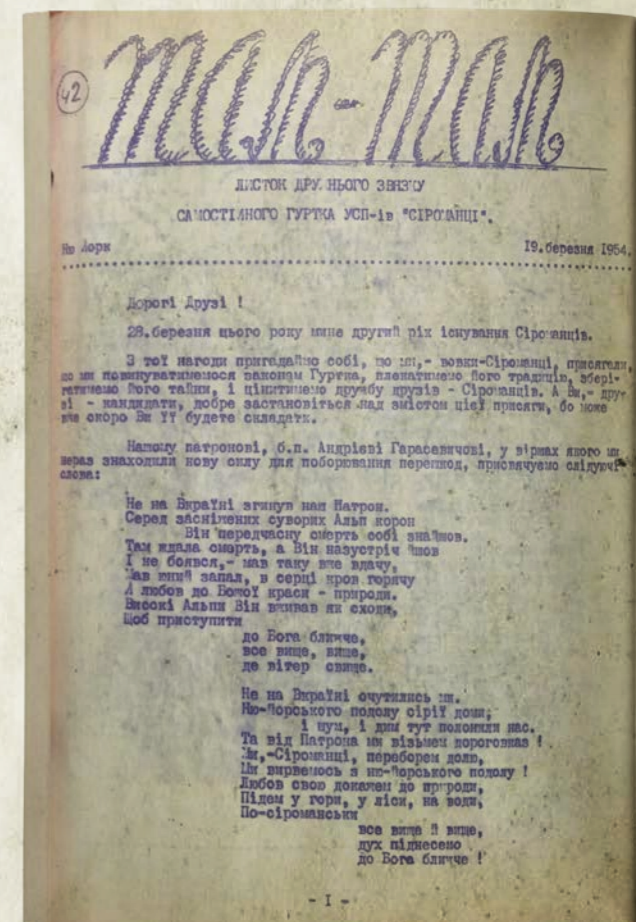
Тут слід коротко описати інші пластові активності Любомира. Юнакував він у курені УПЮ ім. Святослава Завойовника на теренах повоєнної Німеччини (Мюнхен-Фрайман). У провіді гуртка та куреня здебільшого виконував діловодство писаря, хоч був деякий час і гуртковим. З 1949 року — у США. В різні роки він був кошовим у Бостоні (штат Массачусетс), станичним у Трентоні (штат Нью-Джерсі), сповна виявивши сумлінність, точність, словність та інші пластові риси, свій виховницький і провідницький хист. Як один з найкращих знавців, практиків у ділянці пластового видавництва і журналістики, очолював видавниче діловодство Головної Пластової Булави. За віддану багатолітню та різносторонню працю Головним Проводом двічі відзначений орденом св. Юрія в золоті.

Багато десятиліть друг Любомир іде життєвими і пластовими стежками з дружиною Ларисою Залеською Онишкевич — визначною діячкою Пласту, докторкою філософії, широко відомою в ділянках українознавства та літературознавства. Їхні діти — Всеволод, Боян і Лада — теж пластуни, як і онуки. Що й казати: зразкова українська та пластова родина у поколіннях.

Команда куреня «Сіроманці», обрана на 6-й Великій Раді. Перший ряд: Роман Андрушків, Богдан Андрушків, Ярослав Паливода; другий ряд: Юрій Яцусь, Мирон Баб'юк і Любомир Онишкевич. На фото немає ще одного члена провладу Тита Геврика. Ключасівка, Гантер, 5 липня 1958 р.

Число 2 листка дружнього зв'язку самостійного гуртка УПС-ів «Сіроманці» із назвою «Там-Там» (Нью-Йорк, 19 березня 1954 р.). Редактор ст. пл. Л. Онишкевич

▲ «Пластовий шлях», січень-березень 1971 р., ч. 1 (28), Торонто, Канада. Перше число, яке випустив у світ Любомир Онишкевич як головний редактор

Помиляємося, якщо думаємо, що пластовою активністю громадська діяльність Любомира Онишкевича завершується. Це не для людини з такою надмірною кількістю енергії. Життя обдарувало його викладацьким хистом. Протягом десяти років він викладав у Школі українознавства ім. І. Калинця в Трентоні (1972—1982). У доколапрофесійному напрямку: член спілки українських журналістів Америки, Союзу українських філателістів і нумізматів, Товариства українських інженерів; був членом Управи і президентом американської Асоціації інженерів у ділянці електроніки (IEEE) в Нью-Джерсі; дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка у США (від 1987 р.); академік Академії інженерних наук України.

Всі вище перелічені активності — це доповнення до головного виду діяльності Любомира Онишкевича як професіонала. Хто ж він за фахом?

У 1951—1955 рр. навчався у Сіті-коледжі Міського університету Нью-Йорка (City College of New York), де отримав звання бакалавра за спеціальністю «інженер електротехніки та електроніки». Протягом 1955—1957 рр. написав магістерську роботу в Массачусетському технологічному інституті (MIT) м. Кембридж за спеціальністю «електронна та комп'ютерна інженерія», а в 1962 р. — електронно-дослідника в галузі магнетизму (EE).

Друг Любомир працював як дослідник у лабораторіях Лінкольна — науково-дослідній установі Міністерства оборони США в структурі Массачусетського технологічного інституту (1960—1963 рр.); у дослідному центрі «Radio Corporation of America» (RCA) у Принстоні, штат Нью-Джерсі, пізніше пере-

йменованому на David Sarnoff Research Center (1963—1996 рр.), де як менеджер очолював дослідну групу у 1980—1994 роках. На заслужений відпочинок вийшов у 1996 році.

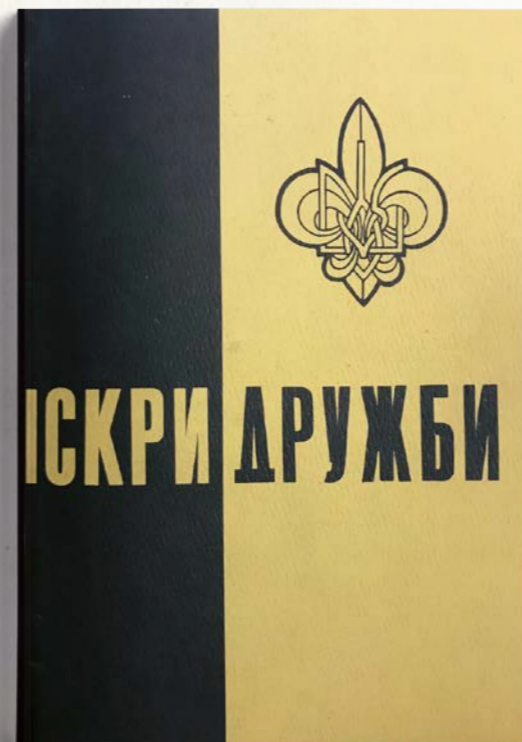
Любомир Онишкевич — автор низки праць у галузі збереження комп'ютерної пам'яті на магнітних осердях. Отримав 36 міжнародних патентів на винаходи, зокрема на винахід багатощарової керамічно-металевої плати; звукової плівкової пам'яті для зберігання цифрової інформації; накладання шару ізоляційного матеріалу (порцелянова емаль), створеного за аналогією з поліхромною емаллю, яку застосовували ювеліри Київської Русі XI—XIII ст. Багато з його винаходів використано у розвитку комп'ютерів і телебачення. Має понад 100 науково-технічних публікацій в низці журналів.

За винаходи отримав 6 спеціальних нагород як дослідник року, а в 1991-му — золоту медаль (David Sarnoff Outstanding Achievement Award).

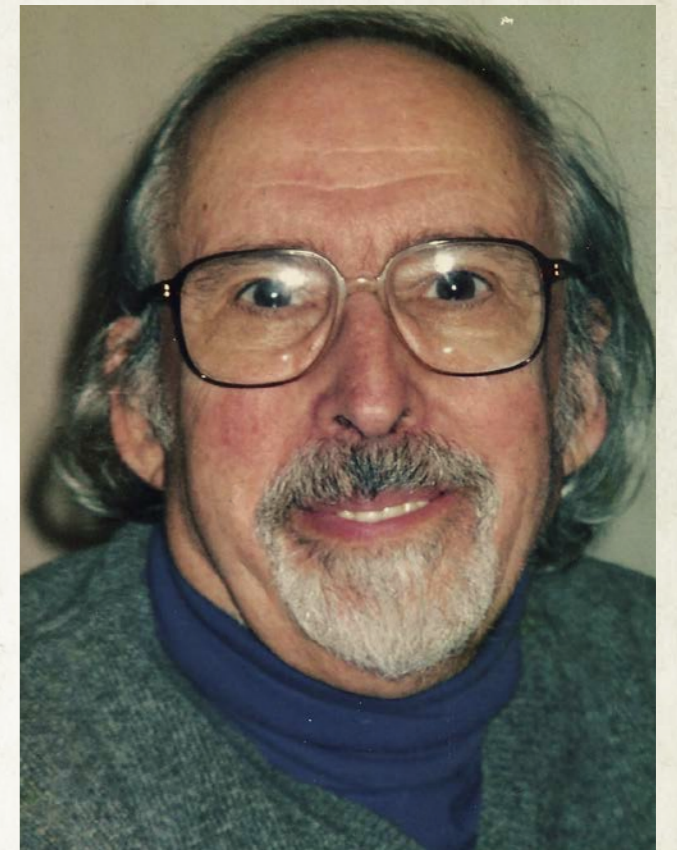
**ОДНА ДОРЕЧНА АНАЛОГІЯ:
90-ЛІТНЯ ЖИТТЄВА МАНДРІВКА
ЛЮБОМИРА СТЕПАНА ОНИШКЕВИЧА
НАДТО СХОЖА НА РЕДАКЦІЙНІ
МАНДРИ НАШОГО
«ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»,
ЛИШЕ НА ТРИ РОКИ СТАРШОГО
(ЛЬВІВ – НІМЕЧЧИНА – ЗАОКЕАНСЬКІ
КРАЇ – ЛЬВІВ).**

▼ «Іскри дружби» — одноднівка ЮМПЗ до 60-ліття Пласту. Ці видання відомі в Пласті як «жовті книжечки» з нагоди ЮМПЗ, редактором яких традиційно був саме друг Любомир

Друг Любомир, народжений у передвоєнному Львові, пройшов через воєнні лихоліття, відтак повоєнні негаразди на теренах Німеччини, з батьками Володимиром і Надією (дівооче прізвище Петрик) вимушено вирушив за океан, у США. Там з Нью-Йорка — на студії у Бостон, потім працював у Принстоні (Нью-Джерсі), відтак жив у Лоренсвилі (Нью-Джерсі), тепер — у Колюмбії (Мериленд). Зі здобуттям Україною незалежності він, як і наш журнал, повернувся на рідні терени. Хоч цього разу й не постійною фізичною присутністю, а багаторічною редакторською діяльністю. Тепер народжений у Львові пластовий журнал знову в основі своїй твориться саме тут, а редактор перебуває разом зі «Шляхом» і творчим колективом у своїх статтях, порадах, настановах. Тому з великою приємністю присвячуємо ці друквані рядки другові Любомиру в особливий час його славного ювілею.

Любомир Онишкевич уособлює цілу добу в пластовій, а також загалом українській журналістиці. Тепер, будучи важливим дорадником для редакційного колективу «Пластового шляху», він не полишає творчої праці та не відділяє себе від буденного життя нашого товариства. Друг Любомир був і залишається для нас зразком працьовитості, прикладом творчого неспокою, постійного пошуку новизни у журналістській діяльності.

**СПАСИБИ ЗА РОКИ СПІВПРАЦІ, ДРУЖЕ
РЕДАКТОРЕ, ЗА МУДРІ НАСТАНОВИ,
ВАЖЛИВІ ПОРАДИ ТА ПІДКАЗКИ.
БАЖАЄМО ТОВІ НЕЗГАСИМОЇ
ТВОРЧОСТІ І ЖИТТЄВОЇ ЕНЕРГІЇ.
МНОГИХ-МНОГИХ ЛІТ!**

▼ Фестиваль молоді в Нью-Йорку. Сіроманці та шанувальниці «Там-Таму», які тримають в руках свіже число видання. Осінь 1958 р. Фото Ярослава Паливоди

МОЄ СЕРЦЕ БИЛОСЯ В УНІСОН ІЗ СЕРЦЕМ ХЕРСОНА

пл. сен. прих ГАННА ГРЕЧИШКІНА
Фото авторки

Звільнення Херсона від російської окупації 11 листопада 2022 року стало несподіванкою для багатьох, включно з самими херсонцями. Радість аж до сліз, до вклоніння перед визволителями, до обіймів і цілування їхніх рук. Про це згодом розповідали мені жителі Херсона, пригадуючи ті перші дні свободи. Слухаючи їх, відчувала щось на зразок легкої заздрости. Як би мені хотілося бути в ті дні там і пережити ті шалені емоції, те безмежне щастя, бути свідком тієї історичної події, про яку будуть писати у підручниках історії! Проте майже одразу відкидала від себе ту подобу заздрости, бо розуміла: щоб відчутти те, що відчували херсонці в ті миті, потрібно було спочатку пройти через те, через що пройшли вони: багатомісячну окупацію, пекло, яке навіть уявити неможливо.

— ” —

В'їзд до Херсона в перші дні і тижні після визволення був дуже обмеженим, навіть для журналістів.

Отже, довелося застатися терпінням і слідкувати за новинами. Адже потрапити в Херсон стало моїм пріоритетом. І така нагода не забарилася.

Невдовзі після звільнення Укрзалізниця відновила маршрут потягу від Києва до Херсона, який назвали Потягом до перемоги. За щасливим збігом обставин я отримала квиток на цей потяг, та ще й безкоштовно, від колеги-журналістки, яка не змогла поїхати в той день. Єдиною умовою було передати «Київський торт» одній сім'ї у Херсоні, яка мріяла про те, щоб нарешті скуштувати його. Такі можливості — це подарунки долі, і я звикла хапатись за них, не роздумуючи довго.

Прибула до Херсона рано-вранці наступного дня. До зустрічі з пані Ганною, якій мала передати торт, залишалось ще декілька годин, тому я мала трохи часу озирнутися навколо. Зворотній квиток був на вечір того самого дня, тож часу вистачило б тільки для поверхового ознайомлення з містом. Але щось мені підказувало, що невдовзі повернуся...

Приїзд з Києва у Херсон був подібний до миттєвого занурення у зовсім іншу реальність. Зрозуміла це одразу, вийшовши з потягу. Людей поверталось не так багато, здавалось, що журналістів, охочих поспілкува-

тись з ними, на платформі більше, ніж прибулих. І не дивно: звільнення міста аж ніяк не було завершенням випробувань для херсонців. Відійшовши на лівий берег Дніпра, розлючений ворог почав нещадно обстрілювати місто, бити по цивільних об'єктах, оселях беззахисних мирних мешканців. Саме звуки обстрілів і прильотів були першими, що я почула, зійшовши з потягу, і саме вони були постійним супроводом весь той перший день у Херсоні.

На виході з вокзалу до мене підійшов охоронець, побачивши, що я йду сама. Попередив, щоб була обережною і не сходила з основних доріг. По-перше, багато об'єктів росіяни замінували перед відходом, і щоб перевірити і розмінувати все, потрібен час. Також окупанти випустили із в'язниць усіх злочинців, так що ходити містом на самоті — не найкраща з ідей. Але що вдіяти, подякувала за попередження. Звичайно, буду обережною, та й часу на те, щоб занурюватись у провулки, не було.

Виявилось, що принаймні останні три тижні херсонці жили без світла, води, опалення і зв'язку. Щоб зарядити телефони та інші пристрої, люди приходили до таких собі пунктів незламності просто неба і на вокзал. Тут можна було також погрітись, поспілкуватись, трохи відволіктись. Дві маленькі дівчинки, з якими я познайомилась тут вже в кінці дня, чекаючи на свій потяг, заспівали мені «Червону калину», сказали, що приходять сюди щодня зі своїми батьками і їм це подобається, бо тут багато їхніх друзів.

Поки дійшла до центральної площі міста, минуло декілька годин. Я зупинялась, роздивлялась, спілкувалась, вбирала в себе враження і емоції. Люди, яких бачила, здавались мені справжніми героями, які витримали, вижили і не скорилися. Саме ж місто виглядало як місто-привид, пусте і порожнє, за винятком острівців з людей. Вздовж широкої вулиці Ушакова, якою я прямувала до центру, висіли обірвані плакати, на деяких з них ще можна було розпізнати слова: «Россия здесь навечно». Посміхнулась про себе: недовго ж тривала така вічність. А от що справді буде тривати вічно — це наша лють і пам'ять про те, що вони вчинили і продовжують чинити. Колись вони самі або їхні нащадки усвідомлять, що вони накоїли, але вже надто пізно щось змінити. Ми піднімемось і одужаємо, розквітнемо і розправимо плечі, відбудуємось і відродимось. А російський шлях — це шлях назад, шлях в нікуди.

Дитя біля тризубу на площі Свободи у центрі звільненого Херсона

▲ Діти вшановують пам'ять героїв на центральній площі Херсона

На площі було доволі багато людей. Навкруги намети з генераторами, автівки з гуманітарною допомогою, евакуаційний пункт, де можна записатись на безкоштовну евакуацію. Люди спілкувались між собою, фотографувались, настрої був піднесений, вони охоче йшли на контакт, коли я підходила і починала розмову.

Мою особливу увагу привернула дівчинка років десяти. На її щічках були намальовані маленькі українські прапорці, а сама вона була закутана у великий саморобний прапор. Вона йшла разом із бабусею. Її вираз обличчя, посмішка говорили самі за себе. Це було початком нашої дружби із Настею та її сім'єю — бабусею Оленою і мамою Ганною. Вони пережили всю окупацію тут, у Херсоні, переховували Настю, щоб росіяни не примусили відправити її до російської школи, мріяли про той день, коли можна буде вийти на вулицю і вдихнути на повні груди повітря свободи. Цей день настав! Бабуся Олена, пригадуючи той день, не могла стримати сліз. Настя лагідно підтримувала бабусю за руку і повторювала: «Бабусю, не плач, все добре».

Я повернулась у Херсон, як і планувала, а сім'я Насті відкрила для мене двері свого дому і запросила зупинитись у них. Вже під'їжджаючи, за декілька сотень метрів від них, побачила вщент зруйнований будинок, очевидно від прямого влучання, і стало трохи моторошно від такого сусідства. Але виявилось, що це був «прильот» від наших ще під час окупації, а цілили вони у лігво активного місцевого зрадника. В тому й основна різниця. Коли «прилітало» від наших, то були точні влучання у намічену ціль, де перебував ворог, і ані місцеві жителі, ані їхні помешкання не страждали. Тому херсонці навіть раділи від тих прильотів, бо знали: про них не забули, українська армія робить все можливе

задня наближення дня звільнення. А вороги зараз б'ють будь-куди, не замислюючись, куди попаде смертоносний снаряд: в об'єкт інфраструктури, в мирне помешкання або в пішохода, який переходить дорогу і прямує до магазину.

Мене не полишало одне питання, з яким неодноразово зверталася до багатьох, з ким перетиналась у Херсоні. Чи не важче вам зараз, після звільнення? Адже саме тепер почався справжній терор з боку окупантів. Перебуваючи так близько, на протилежному боці Дніпра, вони б'ють по місту щодня, по декілька разів, по багато разів. Влучить чи не влучить, чи влучить саме в ваше помешкання — питання або часу, або везіння. І завжди чула відповідь:

**— НІ, ВСЕ ОДНО ЗАРАЗ ЛЕГШЕ,
БО ЗАРАЗ ЛЕГШЕ ДИХАТИ,
БО НЕМАЄ СМОРОДУ ВІД НИХ.
МИ ВСЕ ВИТРИМАЄМО. ГОЛОВНЕ,
ЩОБ ЇХ ТУТ НЕ БУЛО.**

Замість декількох днів, які планувала провести у Херсоні, залишилась приблизно на місяць. Незважаючи на постійні обстріли і небезпеку опинитись одного разу не в тому місці не в той час, мене тримало тут щось. Я відчувала себе частиною чогось більшого і важливого. Потребувала бути тут, разом зі всіма. Окрім того, мені пощастило познайомитись з відданими волонтерами із фонду «Усі Небайдухи Херсон», які допомагали місту і його мешканцям з самого початку повномасштабного вторгнення. Не припиняли своєї діяльності весь час окупації, не збирались залишати місто і зараз.

Так, місто стало майже порожнім. Залишилось всього 20 відсотків населення. Але хтось не міг виїхати, хтось принципово вирішив бути тут до кінця, і вони потребують допомоги та підтримки. Моє авто теж стало в нагоді, я часто не тільки виконувала роль спостерігача чи фотографа, а й долучалась до евакуації людей, доставки гуманітарної допомоги, перевезення деяких вантажів.

Так поступово наблизився Новий рік. Неочікувано і неплановано для себе все ще була тут, у Херсоні. І якось тепер було абсолютно очевидним і нормальним, що Новий рік буду зустрічати тут, разом зі своїми новими друзями.

У місті майже нічого не нагадувало про наближення новорічних свят. Ніяких гірлянд або ялинок, навіть у порівнянні з деякими іншими містами в Україні, де святковий настрій все ж таки відчувався. Але знала, що кожен окремо, у своїй сім'ї, буде зустрічати Новий рік з вірою і надією, що 2023-й принесе всім нам перемогу. В Херсоні було лише одне новорічне бажання — таке просте, таке важливе, таке потужне: Перемога!

За декілька хвилин до півночі ми з друзями слухали новорічну промову Президента, а потім, стоячи і приклавши руку до серця, — гімн України. В таких обставинах він набув особливого значення. Кожне слово відбивалось мурашками на шкірі, як ніколи раніше я відчувала гордість від того, що належу до цієї сильної і незламної нації українців.

Аж ось за декілька секунд до півночі пролунали вибухи. Спочатку навіть здалось, що то традиційні новорічні феєрверки. Але ні, то були не феєрверки, а «привітання» наших сусідів. Рівно опівночі вони почали нещадний обстріл міста. Вибухи лунали довго, і тепер серце калатало від люти, від уявлення про те, скільки шкоди вони знову завдали, скільки життів забрали у новорічну ніч, у святкову ніч.

Я їхала містом наступного ранку і чула звуки, які відтепер будуть асоціюватись у моїй свідомості з першим ранком нового року. Це були звуки віників і граблів, що загірбали розбите скло, вирвану з будівель цеглу, понівечений метал. Декілька влучань — у дитячу лікарню. Одна з ракет вдарилася прямо у вікно відділення для новонароджених.

Виходячи за браму тієї лікарні, все ж побачила маленьку новорічну ялинку, прикрашену іграшками і дощиком... Єдину ялинку на весь Херсон.

— ” —

**ЦЕ МІСТО СТАЛО РІДНИМ ДЛЯ МЕНЕ.
НАС ПОЄДНАВ СПІЛЬНО ПЕРЕЖИТИЙ БІЛЬ,
І ЛЮТЬ, І ВІДЧУТТЯ БЕЗСИЛЛЯ, І ВТРАЧЕНА
НАДІЯ, І ВІДРОДЖЕНА ВІРА, І ЛЮБОВ.**

Все це важко уявити поєднаним. І тепер моє серце билось в унісон із серцем Херсона, а значить, стало одним цілим із ним.

Дівчинка Настя пережила весь час окупації у Херсоні разом з бабусею і мамою

Малі і дорослі мешканки Херсона охоче йшли на контакт і розповідали про пережите

СТЕПАН ГАЙДУЧОК

(1890—1976): ДІЯЛЬНІСТЬ ЗНАНОГО
УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

У жовтні 2022 року побачило світ чергове науково-популярне видання доктора історичних наук, члена нашого редакційного колективу, дослідника українського тіловиховного руху Андрія Сова.

У книжці йдеться про видатного українського педагога, професора тіловиховання, журналіста, громадського та культурно-просвітнього діяча, лікаря, вояка Української Галицької Армії, одного з організаторів і активних діячів руханкових та спортивних товариств, учня і послідовника «батька українського тіловиховання» Івана Боберського, поціновувача української старовини Степана Гайдучка.

Цінність видання полягає в тому, що написане воно на основі незначних раніше документів і матеріалів. Джерельна база доволі широка. Використано, наприклад, досі не опубліковані матеріали з архівів, приватних збірок Люби Базилевич, Лесі Крип'якевич (м. Львів), родини Білинських (м. Сідней), автора видання і самого Степана Гайдучка.

Серед десятків друкованих джерел, на які посилається автор, зустрічаємо й пластові, не обійшлося без «Пластового шляху»: стаття А. Сова «Провідні пластові діячі Степан Гайдучок та Петро Франко: шлях від «Українського Спортивного Кружка» до Пласту» (ПШ ч. 2 (202) 2021).

Нове видання розповідає про дитячі і юнацькі роки С. Гайдучка, здобуття освіти, початок праці на педагогічній ниві. На сторінках книжки йдеться про вир Перших визвольних змагань, події Української національної революції 1917—1923 рр. Далі — про діяльність у міжвоєнний період, лихоліття Другої світової війни, відтак життєвий відтинок 1945—1976 рр. «Суспільно-культурна діяльність» і «Творча спадщина» — заключні розділи. Власне, там автор і згадав про Степана Гайдучка як члена Пласту.

У підготовці пластових гутірок, публікацій чи тематичних заходів для позапластового середовища це видання може стати цікавим джерелом або ілюстративним матеріалом.

До слова, щодо використаних світлин і фотокопій рідкісних документів. Книжка багато і якісно ілюстрована. Отже, стане в пригоді на сходах для старшого юнацтва, коли йтиметься про переддень створення нашої організації і початки її діяльності.

Ця розвідка викличе інтерес не лише у пластовому середовищі, а й серед фахівців українського тіловиховання та в широкому колі читачів, які цікавляться історією і культурою України кінця XIX — XX ст.

Видання про «сівача зерна добра на рідній ниві» (так характеризують улюбленого професора продовжувачі його справи) побачило світ за сприяння Львівського обласного Будинку вчителя, Комісії тіловиховання і спорту ім. Івана Боберського Наукового товариства ім. Шевченка й Центру незалежних історичних студій.

Книжка багата за змістом, хоч і невелика за обсягом. Наклад малий. Зацікавленим радимо звертатися безпосередньо до автора за електронною адресою: sovaandrij1980@gmail.com.

ПОДОРОЖ СОЮЗУ НІМЕЦЬКИХ СКАВТІВ НА УКРАЇНУ (СХІДНА ГАЛИЧИНА)

від 17 серпня до 1 вересня 1928 року

Бреслав, жовтень 1928 року
ВІЛЬГЕЛЬМ ТРОЙТЛЕР,
провідник подорожі

95 років тому... Вже тоді Пласт робив активні спроби на шляху визнання нашої організації міжнародним скавтським співтовариством. Приятельські відносини з членами різних організацій допомагали в цьому. Одне зі свідчень — стаття члена Союзу Німецьких Скавтів Вільгельма Тройтлера, яку передала редакції пл. сен. Марта М'ялковська з Мюнхена.

Стаття була вперше опублікована у виданні німецьких скавтів (Deutschen Pfadfinderbundes) «Die Waffenschmiede» № 6 за 1928 рік. Переклала з німецької пл. сен. Ірина Спех. У тексті дотримано термінологію автора та зроблено незначні редакторські виправлення. Редакція

▲ Зустріч німецьких скавтів з українськими пластунами в домовіці у Львові (вул. Бляхарська, 11). В центрі Северин Левицький, Верховний Отаман Українського Пластового Уладу

Вже від довшого часу існують приязні відносини між Українським Пластовим Уладом у Львові і Союзом Німецьких Скавтів; обидві сторони зацікавлені в тому, щоби ці контакти затіснилися. На жаль, українцям неможливо було взяти участь у Крайовій Зустрічі Союзу Німецьких Скавтів 1927 року через те, що польський уряд не дав їм дозволу на виїзд. Зате ми мали змогу скористати з запрошення від Українського Пласту, і наша група поїхала на польську Україну. 17 серпня 1928 року ми, з особистими паспортами, переступили кордон. Наша група складалася з вісьмох студентів (три з Бреславу, три з Ользена і два з Берліна) та одного робітника з Гінденбурга. Польська амбасада видала нам візи без проблем.

У неділю, 18 серпня, ми були гістьми українських пластунів у Львові. На особливу увагу заслуговують наші відвідини Національного музею і Товариства ім. Шевченка, де ми могли запізнатися з українською народною культурою: давньою і сучасною.

Ввечері відбулася зустріч з українськими пластунами і пластунками.

Від 19 до 22 серпня в полудні ми перебували на пластовому таборі над Лімницею, на південь від Стрия. Стійка просигналізувала наш прихід, і нас з парадом привітали в таборі. Наш крайовий прапор (золотий шпіц списа на синьому тлі) був вивішений на машті під українським національним прапором, а ввечері при ватрі ми вимінювалися промовами і щирими привітаннями. Ми брали активну участь у таборовому житті, яке своєю дисциплінованістю нам дуже сподобалося.

До середи в обід, 29 серпня, ми перебували на прогульці в лісних Карпатах у супроводі двох пластунів (студентів), з якими ми тісно заприятювалися. Вони в живий і наглядний спосіб показали нам життя і культуру свого народу. Особливе враження зробила на нас Служба Божа гуцулів, цього мальовничого населення українських гір. Ми подивлялися українську солідарність, і нам впало в очі, що Пласт втішається великою повагою серед народу. Наприклад, вистачило тільки попросити, і кожен священик чи лікар дав нам нічліг і прохарчування. Особливо приємним було для нас, що всі люди, які під час війни чи при інших нагодах мали контакти з німцями, з гордістю про це розповідали. Шкода лише, що наші розмови обмежувалися на верству інтелігенції; важко було говорити з ширшими колами народу, хоч ми й тут робили що могли, щоб хоч трохи порозумітися: частинно польською, частинно російською, а іноді навіть українською мовою. В загальному, українська інтелігенція володіє німецькою мовою.

У вівторок, 28 серпня, з нагоди нашого побуту у Львові, українці урядили свято, на яке запрошено крім преси і представників різних організацій також членів німецької колонії і Союзу Німецьких Студентів та багатьох інших. За це свято польська поліція покликана до відповідальності голову Українських Пластунів, пана професора Левицького (який не був присутній, як ми перший раз приїхали до Львова), але він з успіхом зумів себе оборонити. З огляду на те, що ми дещо змінили перебіг прогульки, ми не одержали своєчасно повідомлення про це свято і повернулися до Львова на один день запізно. Очевидно, повторити таке саме свято, як воно відбулося без нас, було неможливо, але наступного дня все ж таки вдалося зорганізувати зустріч, де нас величаво вітали. Крім голови Українського Пластового Уладу промовляли також представники преси, української націоналістичної організації «Українська Студентська Громада». У відповідь і ми виголосили промову. На пам'ятку наших відвідин ми одержали знамено з українською пластовою відзнакою (герб України Тризуб, переплетений пластовою лілейкою). Вечір минув у такій же щирій атмосфері, як ми її вже знали при нашій приїзді. Ми обмінювалися інформаціями і провадили невимушені дружні розмови.

В четвер, 30 серпня, ми поїхали на запрошення коменданта табору, професора Поліхи, до Перемишля. Ми оглянули місто в товаристві двох старших панів, від яких ми дізналися більше, як від наших молодих товаришів, про труднощі, серед яких живе нарід. Ми відвідали також руїни замку.

Після цілоденного побуту в Кракові ми поїхали далі до Катовиць і 1 вересня перейшли кордон до Німеччини.

Тепер хочу зупинитися докладніше на поодиноких аспектах.

КОНТАКТИ З НІМЦЯМИ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

З двох причин ми не мали змоги переїжджати через ті численні німецькі села, які є в Галичині: по-перше, через брак часу, а по-друге, нашу руту [маршрут — ред.] опрацьовували українці без нас. Та все ж таки нам вдалося відвідати німецьку оселю в Станиславові, а іменно німецько-євангеліську парафію отця Цеклера. Над Черемошем (через який проходить кордон до Буковини) ми зустріли селянина, що приїхав сюди після окупації Буковини румунами. Він розповів нам, що під поляками він має менше труднощів, як під румунами. Про причини, чому нам не вдалося зустрітися з німецькими мешканцями Львова, я вже згадав перед тим.

Треба також зазначити, що жиди, які в усіх містах Галичини становлять більшість населення і які держать у своїх руках ціле купецтво, навіть і по селах, перед нами називали себе «німцями».

Як мені інший євангеліський священик в Станиславові розповідав, німці й українці живуть у якнайкращих відносинах, хоча всі мусять бути дуже обережними. Їх лучить спільна доля національних меншин. Багатомовний є також факт, що між українцями зростає число тих, які переходять на протестантизм.

ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

Український Пластовий Улад начислює 6-7 тисяч членів, які походять з усіх верств населення. За винятком Галичини Пласт є всюди заборонений, наприклад на Волині, хоча й тут пластова ідея далі живе. В основному Пласт на Україні побудований на тих самих засадах, що й у інших країнах. З поодиноких груп особливе місце займають «Лісові чорти»; їхні члени — це самі студенти, які напевно колись займатимуть чоловічі позиції в суспільстві. Вони великою мірою подібні до нас, а своєю діяльністю і духовою поставою виходять далеко поза межі чистого скавтизму. Надзвичайно добре враження роблять всюди їхні провідники. При прийнятті нових членів вони так строго не перебирають, як ми в Німеччині, але Українському Пластовому Уладові належить головню на тому, щоб охопити якнайбільше молоді в можливо найкоротшому часі.

Український Пласт стоїть безперестанно перед загрозою, що його заборонять. Коротко перед нашим приїздом якась польська банда, яка мусила 40 кілометрів їхати, зробила напад на табір, хоч поліція про те знала. Пластова старшина стоїть постійно під поліційним наглядом. Для кращої безпеки Пласт є включений у верховну організацію¹.

Існує також низка пластових гуртків у Карпатській Росії² (Чехословаччині).

Союз Українських Пластунів звертається частіше до Міжнародного Пластового Бюро в Лондоні з проханням про прийняття в члени, але не був прийнятий тому, що за статутом в кожній країні може існувати тільки одна пластова організація, і українці мусили б включитися в польський пласт. Та про такий крок, при українській настанові не співпрацювати з поляками, не може бути й мови. Тим легше можна зрозуміти, що українцям мусить дуже на тому залежати, щоб втримати зв'язок з німецькими скавтами. Ми були першою неукраїнською групою, що після заключення мирного договору визнала своєю візитом існування понад 4 000 000 українців у Польській Республіці (це за польським обчисленням; українці самі називають значно вище число). Без огляду на актуальну політичну ситуацію, це найкраща нагода для Союзу Німецьких Скавтів, щоб робити пропаганду для Німеччини серед цього народу, який знаходиться в стадії розбудови. Українці стараються всіма силами відлучитися від поляків. Так само вони борються проти більшевизму. Їхньою ціллю є створення великої самостійної української держави, як вона існувала в 1919 році, а не злука з Українською Соціалістичною Радянською Республікою. Великим завданням для Союзу Німецьких Скавтів буде в майбутньому втримати і розбудувати контакти з Українським Пластом.

✓ З українськими пластунами в домівці у Львові (вул. Бляхарська, 11). В центрі Северин Левицький, Верховний Отаман Українського Пластового Уладу, і німецький скавт тримають вимпел з пластовою лілейкою. Фото Володимира Голяна

ПОЛЬСЬКИЙ НАРОД І НАША ПОДРОЖ

Під час цілої нашої подорожі за нами їздили польські шпигуни, які українцям були дуже добре відомі. Особливих випадків не було, а ми з нашого боку намагалися їх уникати.

Краківська газета «Plustrowany Kurier Codzienny» помістила коротку замітку про нас, де сказано, що німецький і український пласт ніби має політичний характер.

У Кракові ми отримали без проблем вільний вступ на Вавель. Можливо, тому, що вони нас не впізнали як німців з Райху; в деяких містах, приміром, нас мали за німців з Позену або зі східної частини Верхнього Шлезьку.

Інших дописів про нас з боку поляків ми не одержали.

Польське військо в той час якраз доправлялося до порядку Німецький Геройський Цвинтар в Перемишлі.

Ми могли всюди порозумітися німецькою мовою.

¹ Мається на увазі Українське товариство охорони дітей та опіки над молоддю.

² Автор говорить про Карпатську Русь-Україну (прим. перекл.).

ПРО «КЛЮФАСІВКУ» ЯК МІСЦЕ ПЕРШИХ ВЕЛИКИХ РАД «СІРОМАНЦІВ»

ДО 70-ЛІТТЯ З ЧАСУ СТВОРЕННЯ КУРЕНЯ

пл. сен. ТИТ ГЕВРИК, СМ

Відродження українського скавтингу чи Пласту відбулося по Другій світовій війні в діяспорі — в повоєнній Західній Німеччині. Колишні «остарбайтери» (примусові робітники) гітлерівської Німеччини, різні біженці чи утікачі від Червоної армії та пасіонарні особистості західних регіонів України, тобто повоєнні українські скитальці без громадянства — почали тоді, наприкінці 40-их, переїздити з таборів «D.P.» (Displaced Persons — переміщених осіб) до центрів міського життя північного сходу Америки. Це була т. зв. третя хвиля української еміграції до США.

НОВОПРИБУЛІ ДО США ТА КАНАДИ ЕМІГРАНТИ ПРОДОВЖУВАЛИ В НОВОМУ СВІТІ РОЗВИВАТИ ПЛАСТОВЕ ЖИТТЯ ТА ВАКАЦІЙНІ ОСЕЛІ.

Тодішні жителі США були прихильно наставлені до недавніх біженців, прибулих з Німеччини, що намагалися в чужому для них англомовному середовищі будувати нове життя.

Новоприбулі дуже часто оселялися в утилітарних багатоповерхових цегляних мешканевих будинках, т. зв. «tenement». В літню спеку проживання в цих багатоповерхових спорудах не було комфортне.

Штучного охолодження ще не було. Отож з приходом літа спека та вогкість створювали нестерпні умови життя в кам'яницях розлогої нью-йоркської метрополії. В літні місяці всі намагалися виїхати зі спекотного міста на лоно природи.

Новоприбулі незабаром знайшли умовну схожість і спорідненість покинутих рідних Карпат з Кетскільськими горами — т. зв. «Верховиною» Кетскільських гір. У підміських околицях Нью-Йоркської метрополії всюди курсували звинні модерні автобуси. Протягом років ці великі комфортабельні автобуси виїжджали щодня двічі (а щоп'ятниці — тричі) з центральної автобусової станції в центрі нью-йоркської дільниці Мангатен та, переїхавши тунелем під річкою Гадсон, прямували на північ. Після двогодинної їзди автобус під'їжджав до Верховини і, маневруючи крутою дорогою між схилами горбів, піднімався до високогір'я. Карколомною серпантиною пнувся вгору та врешті доїжджав до придорожного напису, що повідомляв приїжджих про висоту місцини: 2000 стіп, чи 610 метрів. На краю державного заповідника перед пасажирами автобуса відкривалися манливі картини панорами Долини гірського потоку Скогарі між схилами двох пасм гір, де тоді ще де-не-де знаходилися молочні ферми та паслися череди красих корів.

У 1960-х роках більш підприємливі представники третьої української хвилі емігрантів почали купу-

<Закриття 6-ї Великої Ради «Сіроманців». Гантер, НЙ, 6 липня 1958 р. Світлина з «Сіроманського літопису», том 1

вати в цій місцині старі фермерські господарства. Тоді можна було відносно легко купити хатину, землю чи фермерське господарство. Покупець платив власникові невеликий завдаток та в місцевому банку брав позичку на довголітнє сплату боргу — зобов'язувався сплатити кошти закупу протягом наступних тридцяти років. Фермер у цей час дуже часто позбувався не дуже прибуткової посілості та одержував порівняно велику суму грошей. Незабаром декотрі з нових поселенців почали влаштовувати в новозакуплених будинках колишніх ферм прибуткові пансіони та в літні місяці орендувати кімнати землякам-літникам.

ОДИН З ПЕРШИХ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЕЛЕНЦІВ НА ВЕРХОВИНІ БУВ ІНЖ. ОРЕСТ КЛЮФАС (1903–1984) З СІМ'ЄЮ.

Перед Другою світовою війною інж. О. Ключас був власником фабрики «Дендра», що виготовляла в передвоєнній Галичині дерев'яні «цвяшки» чи кілки, потрібні в ці часи для продукції мужеського та жіночого взуття. Емігрувавши по війні до Нью-Йорка, у 1956 р. Орест і Оксана (1906—1996) Ключаси купили стару ферму з 77 американськими акрами (31 гектаром) землі у підніжжі північного пасма гір долини потоку Скогарі. Закуплений ансамбль невибагливих будиночків колишньої ферми, двоповерховий фермерський будинок та сусідуючі прибудови знаходилися на закруті гірської магістралі State Route No. 23A та заховувалися від автомобільного руху численними розкішно розрослими соснами. Незабаром новоспечені власники творчо перетворили новонабуту посілість в пансіон, який земляки-літники нарекли «Ключасівкою».

До пансіону приїздили на літній відпочинок такі особистості як уроджений в Гадячі відомий маляр Микола Буткович — «Бутумбаса» (1895—1961), що спеціалізувався в малюванні картин з української демонології та мітології, на Чернігівщині роджений письменник Федір Дутко — «Одуд» (1885—1962), в Кам'янці-Подільському роджений архітект та мистецтвознавець Володимир Січинський (1894—1962), в Перемишлі роджена фармацевтка і пластова діячка Ганна Коренець (1907—1993), композитор Ігор Соневицький (1926—2006), на Херсонщині роджений Євген Маланюк (1897—1968) — колишній ад'ютант генерала Василя Тютюнника, поет, культуролог-енциклопедист, публіцист і літературний критик, любитель меду, вишень і вишневого соку та один з найбільш заборонених більшовиками еміграційних письменників. На Ключасівці також відпочивали пластуни.

Як вже попередньо згадано, після війни колишні пластуни в тимчасових таборах повоєнних скитальців в окупованій Німеччині відновили український скавтинг.

ЕМІГРУВАВШИ ДО США, НАВЕСНІ 1952 р. ПЛАСТУНИ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ, ЩО ВЖЕ ВИРОСЛИ НА ЧУЖИНІ, ТОДІШНІ СТУДЕНТИ ДОВКОЛИШНІХ АМЕРИКАНСЬКИХ ВИСОКИХ ШКІЛ ТА МОЛОДІ ПРОФЕСІОНАЛИ ЗАСНУВАЛИ В НЬЮ-ЙОРКСЬКІЙ ПЛАСТОВІЙ СТАНИЦІ КУРІНЬ СТАРШИХ ПЛАСТУНІВ «СІРОМАНЦІ».

Серед засновників куреня були Ярослав Паливода — «Jerry» (1932—1978), син Івана Паливоди (1885—1985), колишнього міністра Пошти і телеграфу УНР, а також Юрій Ключас — «Гіппо» (1932—2017), старший син майбутніх власників пансіону «Ключасівка».

На перших сходах членів цього новоствореного старшопластунського загону 28 березня 1952 р. обрали його провід. Курінним став Славко Паливода — поет, митець, майбутній автор курінного гімну та «Короткої сіроманської історії» (1970 р.), заступником — Юрій Український, писарем — Любомир Онишкевич, скарбником — Юрко Ключас, а спортовим референтом — Юрій Хухра.

√ Сіроманська збірка перед стодолюю. 6-та Велика Рада куреня, Ключасівка, Гантер, 5 липня 1958 р. Світлина з «Сіроманської хроніки», том 1

▲ «Було нас, Сіроманців, около п'ятнадцять» — такий підпис цієї світлини у «Сіроманському літописі» (том 1). З'їзд УСП в Іст Четгем, 5—7 вересня 1959 р.

В літні місяці другої половини 1950-х років члени новозаснованого куреня «Сіроманці» постійно гостювали в старій фермерській стодолі батьків Юрія Ключаса. Перші відвідини відбулися наприкінці липня 1956 року, під час IV Великої Ради. Споруду старої стодолі вже давно знесли, про неї залишилися лише спогади. В минулому такі двоповерхові дерев'яні стодолі зі своєрідним ліхтарем чи декоративною «куполою» на високому двосхилому гонтовому даху прикрашали сільські пейзажі гористої місцини Верховини, а наприкінці ХХ століття стодолі ставали щораз більше популярними об'єктами любителів старовини.

Власники господарств у горах зазвичай зводили свої стодолі з однієї сторони дороги, що перетинала фермерське обійстя, а двоповерхову хату — з іншої сторони шляху. Таке планування давало вигідний доступ до хати і до господарських споруд. Розташування будов по двох сторонах дороги було особливо зручне в зимові місяці, коли приходили сніговії і дорожній рух de facto допомагав господарствам прочистити від снігу простір між домом та стодолю. З невідомих причин скромну ключасівську одноповерхову стодолу фермер колись звів далеко від ансамблю двоповерхової хати, вище, під горою. Одноповерхова стодола була прямокутною, відносно невеликою, але все ж таки з високим дахом, без ліхтаря. Меблів у стодолі не було, хоч в інтер'єрі будови не можна було не любоватися великими та старими ручно тесаними чотирикутними колодами тридільної каркасної конструкції стодолі.

У мальовничій споруді попередні власники залишили багатство сіна, на якому у літні місяці члени новозаснованого куреня проводили свої перші щорічні Великі ради. Назовні споруда була обшита давно посірілими довгими вертикальними дощечками. У високому та відкритому просторі інтер'єру стодолі, на давно засушеному запашному сні, в товаристві ровесників «Сіроманці» проводили довгі вечірні години, співали, жартували. Запам'яталися голоси тих, хто відійшов на Вічну Ватру — «Jerry» (поета та мистця Ярослава Паливоди), «Гіппа» (Юрія Ключаса), «Баранця» (майбутнього автомобільного інженера Богдана Андрушкова), «Жіжі» (композитора Юрія Годованця), Романа Литвина, званого спортсменом, футболіста Ярка Козака, «Рудзя» Рудакевича, «Корови» (Омеляна Гельбіга) та інших побратимів. Засинаючи, старші пластуни не переставали гурорити. Балачки, жарти та оповідання точилися до третіх півнів. Але запах сіна не усім був до вподоби. Були жертви з алергіями, які не переставали страждати і пчихати. Вольовий інж. Орест Ключас, завжди спостережливий та безцеремонний власник заїзду «Ключасівка», в ці дні ретельно стежив за поведінкою юнаків — підозріло стеріг, щоб у його оселі не діялися якісь неподобства.

Запам'яталася одна тепла та захмарена літня ніч, коли вистроєні в пластові однострої «Сіроманці», «вовки» і два пластою хусткою засліплені «куцохвості», вирушили з мальовничої стодолі на Велику Раду. Акелі там не було, але в темряві захмареної ночі, під проводом Тата Куцих — Тита Геври-

ка — «Серафіка», згряя Вовків та Куцохвостих мовчазно ступала вгору, один за другим, в осяяних місяцем заростях густого соснового лісу. Прямували вгору до задалегідь вибраної місцини, що знаходилася високо на схилі лісної гори «Ключасівки», до приготованої ватри. Цієї липневої ночі 1959 року під час Великої Ради, в конспіративно таємничій церемонії, при полум'ї запаленої ватри вовки-«Сіроманці» урочисто прийняли в ряди свого членства двох куцохвостих: Романа Воронку — «Люмумбу» (помер 4 вересня 2022 року) — майбутнього університетського професора математики, та недавно прибулого з Канади до США Любомира Романкова — «Любця-Ромця» — майбутнього Начального Пластуна та провідного винахідника твердих дисків до комп'ютерів американського Дослідного центру і корпорації «IBM».

— ” —

**ДЕСЬ НАПРИКІНЦІ ЛІТА 1960 РОКУ,
А МОЖЕ РАНЬОЮ ОСІННЮ, ЗАВДЯКИ
ДОВГОМУ ВИПРОШУВАННЮ ЮРКА,
В ПАНСІОНІ ІНЖ. О. КЛЮФАСА
З'ЯВИЛИСЯ СТУДЕНТСЬКІ
АРХІТЕКТУРНІ ЕСКІЗИ
ТИТА ГЕВРИКА — «СЕРАФІКА».**

▼ Дозвілля під час 6-ї Великої Ради «Сіроманців», що відбулася 4—6 липня 1958 р. на Ключасівці

ПЕЧАТКИ ПЛАСТУ В САМБОРІ 1910-ті — 1920-ті рр.

АНДРІЙ СОВА

✓ Лист від Українського пластового куреня з Самбора до старшини товариства «Сокол-Батько» у Львові. 22 квітня 1914 р.

▲ Пластова виказка (посвідчення) Дмитра Полянського, члена 37 пластового куреня імени Дмитра Вітовського у Самборі

Напередодні Першої світової війни у Галичині вже існувало одинадцять пластових округ з центрами у Львові, Стрию, Станиславові, Тернополі, Чорткові, Коломиї, Рогатині, Золочеві, Сокалі, Перемишлі, Самборі¹. Перші пластові гуртки у Самборі засновано у 1912 році. Після Першої світової в Самборі діяли курені Українського уряду пластунів юнаків (УУПЮ): 37 пластовий курінь імени полковника Дмитра Вітовського, 47 пластовий курінь імени Ольги Басараб. Крім того, існували підготовчі та незареєстровані частини Українського уряду старших пластунів (УУСП): підготовчий гурток, самостійний гурток «Чорні галки»².

Частина пластових підрозділів Самбора мала свої печатки. У фондах Центрального державного історичного архіву України у Львові виявлено чотири різні печатки, які дають можливість простежити зміни у символіці та легендах за час існування Пласту в Самборі.

Перша, найдавніша печатка виявлена на документі, що датується 22 квітня 1914 р. Вона міститься на зверненні до старшини товариства «Сокол-Батько», у якому зазначалося: «Просимо о висилку "Сурмові знаки"³. Належитість за ню і порто залучаємо в марках. Здорові були. /Лев Коберський/ кур[інний] писар. Р. С. Адреса до нас: Канцелярія "Українського Пластового Куреня" в Самборі, Замійська 173»⁴. Документ завірнений печаткою із зображенням Лева, який спинається на скелю. Прохання самбірських пластунів було виконано. На звороті документа є відповідні позначення керівника організаційної секції «Сокола-Батька» Сеня Горука⁵.

Печатку із зображенням Лева самбірські пластунів використовували нетривалий час. Відмова від цієї печатки може пояснюватися подіями, які відбувалися в Галичині у першій половині 1920-х рр. А вже зі сторони польської влади видано чимало заборон щодо використання Тризуба, синьо-жовтого прапора та Лева. Дуже часто такі заходи закінчувалися забороною українських товариств. Показовим у цьому плані став старостинський указ, який забороняв діяльність «Просвіти» у с. Боляновичі (тепер село Шегинівської територіальної громади Яворівського р-ну Львівської обл.) через використання останньою печатки із зображенням, як зазначалося у документі, «руського Льва». У львівському часописі «Діло» у дописі під назвою «Лякаються льва на... печатці» за 10 серпня 1923 р. повідомлялося так: «Нам надіслано дослівний відпис старостинського указу, яким розв'язується [забороняється] діяльність. — А. С.] читальню за печатку зі зображенням льва, який лякає п[ана] старосту своїм політичним характером. L. 13403/23. Моściska 20. Lipca 1923»⁶.

Зауважимо, що на багатьох пластових печатках 1920-х рр. у Галичині використовувалося, як правило, зображення організаційної емблеми — Тризуба і трипелюсткової лілеї, мистецьки сплетених в одну гармонійну цілість, авторство якої належить професору Академічної гімназії у Львові Миронові Федусевичу та графіку Робертові Лісовському⁷. Інші зображення зустрічаються значно рідше. Його можна побачити на печатках Управи V Зв'язку Новиків у Стрию, пластового полку ім. Івана Богуна у Перемишлі⁸, Уряду Новиків у Львові⁹ та ін.

У 1920-х рр. пластові підрозділи у Самборі використовували ще три різні печатки. З них двома користувався 37 пластовий полк імени полковника

Дмитра Вітовського, однією — 47 пластовий курінь імени Ольги Басараб.

У звіті 47 пластового куреня імени Ольги Басараб у Самборі за 2 чвертьрік (квартал) 1926 р. читаємо: «13. Завваги і бажання. Справа легалізації нашого Куреня нічо не поступила в період. До Дирекції нашої школи прийшов з Кураторії обіжник нагадуєчий на яких умовах можуть існувати укр[аїнські] пл[астові] частини. Отже: можуть існувати тільки під зверхністю Дирекції школи, з відтак мають відкинути всякі національні емблеми, не сміють бути в порозумінню з іншими пл[астовими] Куріннями, ані брати участі в жадних з'їздах, чи стрічах. На случай переступлення розпорядку відвічає Директор своєю особою. Після пояснення проф[есора] Д-ра Скорика, дістали такі обіжники усі школи У[країнського] П[едагогічного] Т[овариства]. Формальної відповіді на рішення конференції збору учительського про існування пл[астової] частини в нашій школі — нема. Супроти сього наш Курінь існує»¹¹. З вищезацитованого випливає те, що дівочий пластовий курінь працював в досить складних умовах. Однак, не зважаючи на них, вони зуміли виготовити печатку, якою завіряли відповідні документи. Можливо, з конспіративних причин, щоб не наражати себе на небезпеку, було прийнято рішення про те, щоб на печатці не вказувати назеленого пункту, в якому існує пластовий підрозділ.

У 1924 р. відбулися зміни у пластовій структурі Галичини. Назву «полк» було замінено на «курінь». Це потягнуло за собою зміну назв пластових підрозділів та заміну старих печаток. 37 пластовий курінь імени Дмитра Вітовського у Самборі з цим завданням впорався не відразу. Збережені документи засвідчують, що як мінімум до 1 квітня 1927 р. він використовував стару печатку. Перший відбиток нової печатки датується 7 листопада 1927 р.

Нижче подаємо описи та зображення печаток, що публікуються вперше.

¹ Постанови про відзнаки // Пластовий Табор. — Львів, 1914. — 15 цвітня. — Ч. 3. — С. 1: Вісти з Запорожжя. Руханка, Змаг, Пожарництво, Мандрівництво, Пласт, Стрілецьтво. — Львів, 1914. — 15 цвітня. — Ч. 92.

² Мартиролог Українського Пласту / Укладачі: Свідзинська О. (відп. ред.), Сова А., Юзич Ю. — Львів: Дизайн-студія «Папуза», 2015. — С. 398, 399, 406.

³ Йдеться про видання, яке уклав композитор Ярослав Ярославенко: Сурмові сигнали сокільських товариств. — Львів, 1908. — 8 с.

⁴ Центральный державный исторический архив Украины в Львові (далі — ЦДІАУЛ). — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 687. — Арк. 1

⁵ ЦДІАУЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 687. — Арк. 1 зв.

⁶ Лякаються льва на... печатці // Діло. — Львів, 1923. — 10 серпня. — Ч. 103. — С. 3.

⁷ Сова А. Печатки як джерело до історії організації «Пласт» у Галичині (1910—30-ті роки) // Книжкова та рукописна культура: історія, методологія, джерельна база: тези доповідей і повідомлень: міжнародна наукова конференція (Львів, 17—18 травня 2012 р.). — Львів, 2012. — С. 32—35.

⁸ Див. статті автора у журналі «Пластовий шлях»: Сфрагістичні пам'ятки 10 куреня УУСП «Чорноморці», Ч. 1 (153) за 2008 рік; Печатки пластового куреня «Лісові чорти», Ч. 3 (163) за 2010 рік; Ще дві печатки пластового куреня «Лісові чорти», Ч. 1 (169) за 2012 рік; Печатки 21 пластового куреня імени Івана Богуна в Чорткові, Ч. 1—2 (173—174) за 2013 рік.

⁹ ЦДІАУЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 54. — Арк. 10, 11, 12, 13, 21 зв.

¹⁰ ЦДІАУЛ. — Ф. 358. — Оп. 1. — Спр. 135. — Арк. 3 зв.

¹¹ ЦДІАУЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 31. — Арк. 63.

КАТАЛОГ ПЕЧАТОК ПЛАСТУ В САМБОРІ 1910-ті — 1920-ті рр.

1. УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ КУРІНЬ В САМБОРІ.

Матеріал: фіолетове чорнило.
Форма: кругла.
Розмір: 34 мм.
Сюжетне зображення: лев в короні спинається на скелю.
Легенда: УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ КУРІНЬ В САМБОРІ. Текст розділений двома зірочками.
Датування: 22 квітня 1914 р.
Місце зберігання:
ЦДІАУЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 687. — Арк. 1.

2. 37 ПЛАСТОВИЙ ПОЛК (від 1924 р.) курінь імени полковника Дмитра Вітовського у Самборі (хлоп'ячий). Заснований 1912 р. при польській гімназії, відновлений у 1922 р. Стахом Грабовським.

Матеріал: фіолетове чорнило.
Форма: овальна.
Розмір: 41x24 мм.
Сюжетне зображення: без зображення.
Легенда: ПЛАСТОВИЙ ПОЛК ІМ. ДМ. ВІТОВСЬКОГО У САМБОРІ. Текст розділений двома зірочками.
Датування: січень 1926 р. — 1 квітня 1927 р.
Місце зберігання: ЦДІАУЛ. — Ф. 389. —
Оп. 1. — Спр. 31. — Арк. 32, 33, 34; Спр. 32. —
Арк. 126, 127; Спр. 34. — Арк. 25, 27 зв., 54 зв.;
Спр. 687. — Арк. 12.

Матеріал: фіолетове, сіре чорнило.
Форма: овальна.
Розмір: 33x40 мм.
Сюжетне зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.
Легенда: 37. Пластовий курінь ім. Дмитра Вітовського в Самборі. Текст розділений зірочкою.
Датування: 7 листопада 1927 р. — 6 листопада 1929 р.
Місце зберігання:
ЦДІАУЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 29. — Арк. 6, 8; Спр. 34. —
Арк. 22 зв., 23, 29; Спр. 35. — Арк. 145, 147; Спр. 38. — Арк. 94 зв.,
96; Спр. 162. — Арк. 2, 112; Спр. 164. — Арк. 107; Спр. 169. —
Арк. 33; Спр. 170. — Арк. 46; Спр. 172. — Арк. 63; Спр. 173. —
Арк. 18, 57, 57 зв.; Спр. 174. — Арк. 33, 115, 116; Спр. 179. —
Арк. 9; Спр. 687. — Арк. 14, 15, 16; Спр. 961. — Арк. 827 зв., 890.

3. 47 ПЛАСТОВИЙ КУРІНЬ імени Ольги Басараб у Самборі (дівочий). Створений 1924 р. Марією Чиж з учнів середніх польських шкіл.

Матеріал: чорне чорнило.
Форма: овальна.
Розмір: 48x30 мм.
Сюжетне зображення: без зображення.
Легенда: 47. ПЛАСТОВИЙ дівочий Курінь в... Самборі.
Датування: березень 1926 р.
Місце зберігання:
ЦДІАУЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 31. — Арк. 63.

СЕРГІЙ СТЕПАНОВИЧ ІЛЛЯШЕВИЧ

ХОРУНЖИЙ АРМІЇ УНР ІЗ ХАРКІВЩИНИ — ПРОВІДНИК ПЛАСТУ НА ЗАКАРПАТТІ

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

Сергій Степанович Ілляшевич народився 13 лютого 1895 року в місті Костянтинград Полтавської губернії. 1922 року його місто отримало назву Красноград, а тепер є частиною Харківської області, центром громади та однойменного району. Батько його мав 25 десятин землі, чотирьох синів і трьох доньок. Згодом Сергій уточняв, що народився в селі Піщанка — населеному пункті, який сьогодні фактично злився із Красноградом.

Виростав і навчався Сергій у рідному місті, а також у тодішньому губернському центрі — Полтаві. У 1916 році закінчив Полтавську духовну семінарію. Ту саму, яку раніше закінчив майбутній Головний отаман Армії УНР Симон Петлюра і у якій віддавна діяв нелегальний український революційний осередок, де семінаристи знайомились з історією України, вивчали українську літературу, що було тоді під забороною і цензурою російських окупантів.

У Першу світову війну С. Ілляшевич служив у 15-му фінляндському пішому полку російської імператорської армії. Пробув у російській армії від квітня 1916 року до грудня 1917 року, здобувши старшинський (офіцерський) ступінь підпоручника. Від кінця 1917 року долучився до української армії. Воював у складі Запорозької дивізії, значною мірою створеної визначним полковником Петром Болбочаном. Саме «запорожці» звільнили Харків навесні 1918 року від московитських окупантів — большевиків, а в наступні місяці щільно тримали державний кордон на Слобожанщині під постійними атаками й обстрілами росіян.

У «запорожцях» Сергій служив у курені низових запорожців на чолі з Василем Недайкашею — згодом визначним українським контррозвідником. Сучасними словами курінь — це батальйон, а його козаки називали себе «низовцями». Цей підрозділ не знав жалю до ворогів. В Армії УНР ходили легенди про його бойову міць. Командир «Чорних Запорожців» згадував про них так:

«Курінь був славний у нашій армії — його знали всі! Знали й більшовики... способи воювати по-партизанському завжди застосовували, де тільки хоч трохи можна було. Хоч кажуть, що один у полі не воїн, та до Низових це прикласти не можна, бо Низові були повним запереченням цього твердження. Билися вони добре і гуртом, і поодиноці — кожен із них був бойовою одиницею й сам собі командир».

Ці козаки дуже добре знали ціну свободи. До прикладу, у рідній для Сергія Піщанці під час Голодомору померло більше 300 односельчан. Бо не всі, як він, під час визвольної війни виступили зі зброєю проти московського окупанта...

В Армії УНР Сергій пройшов усю визвольну війну, з усіма її перемогами і поразками. Здобув ступінь хорунжого (сучасний аналог в Збройних силах України — молодший лейтенант).

В листопаді 1920 року разом із іншими запорожцями був інтернований поляками у концентраційному таборі в м. Вадовиці біля Кракова. Влітку наступного року покинув цей табір, де панували нелюдські умови побуту (поляки не дуже дбали про своїх вчорашніх союзників у війні з большевиками) та нелегально перебрався до сусідньої Чехословацької республіки. Став студентом Карлового університету та членом української академічної (студентської) громади в Празі.

У 26 років фактично довелось починати життя з початку. Без родини, дому, багатьох побратимів (які загинули на війні), у чужому мовному середовищі. Без грошей і в середовищі таких самих емігрантів-українців, яким почасти бракувало на хліб насущний. Проте Сергій зміг здобути вищу освіту в одному з найкращих університетів Європи та стати вчителем на рідній українській землі — в Закарпатті. Навчав українських дітей у гімназії в Берегові, а згодом — після «віденського арбітражу» Гітлера восени 1938 року — в Білках біля Хуста.

Прибувши до Берегова, Сергій одразу включився в діяльність Пласту. Став членом аналога сьогодніш-

ньої Станичної пластової ради, допомагаючи професорам Корнилу Заклинському та Андріану Артемовичу. У 1926 році в місцевому пластовому осередку виростили, зокрема, Кароль Купар та Микола Бандусяк. Перший був скарбником, другий — бібліотекарем куреня. Згодом Купар стане священником і в березні 1939 року буде по-звірячому вбитий мадярами, а Бандусяк вивчиться на адвоката, творитиме націоналістичне підпілля на Закарпатті, пройде російські концтабори, але таки доживе до незалежності України, щоб відновити в своєму краї Пласт і «Провіту».

— ” —

**НЕВДОВЗІ СЕРГІЙ ІЛЛЯШЕВИЧ ОЧОЛИВ
ПЛАСТ У БЕРЕГОВІ.
СТАНОМ НА ВЕСНУ 1933 РОКУ В ЦЬОМУ
МІСТІ БУЛО 212 ПЛАСТУНІВ,
ЗГУРТОВАНИХ У 6 ПЛАСТОВИХ ВИХОВНИХ
ЧАСТИНАХ — ВІДДІЛАХ. НАВІТЬ ЗА
СЬОГОДНІШНІМИ МІРКАМИ ЦЕ БУВ ДУЖЕ
ВЕЛИКИЙ І ЧИСЕЛЬНИЙ ОСЕРЕДОК.**

▼ Перша сторінка «Берегівського пластуна», ч. 3, 1925 р.

▼ Відзначка «Джемборі Берегово», 1932 р.

^ Пласт Берегівської гімназії. У центрі другого ряду сидять Корнило Заклинський, Михайло Івашкович, Сергій Ілляшевич

Заступником провідника був Корнило Заклинський. Разом вони підтримували розвиток 8-го пластового куреня ім. Івана Богуна (68 юнаків у 7 гуртках), 9-го куреня ім. Олени Пчёлки (14 юначок) та підготовчого куреня ім. Лесі Українки (45 юначок), а також підготовчого куреня ім. Пилипа Орлика, де курінним був майбутній активіст ОУН Василь Кузьмик, якого гестапо розстріляло в Бабиному Яру у Києві. Два останні курені діяли при «гужанській школі» міста, де Пласт розвивав Володимир Устянович, а перші два — на базі гімназії.

В Берегові Пласт реалізував також програму для наймолодших — новаків. Для цього при народній українській школі організовано два осередки — зв'язки «вовченят» та «лисичок» (кожен чисельністю по 30 осіб). Цими дітьми опікувався вчитель Юрій Гергель.

Окремо діяв осередок пластунів сеньорів. Як писав Василь Худанич, це було середовище «зрілих, поважних колишніх пластунів», до складу якого, крім С. Ілляшевича, входили Андрій Алиськевич, Андрій Дідик (ветеран УСС і засновник Пласту в Закарпатті), Корнило Заклинський, професор гімназії Е. Ретій та отець Кирило Феделеш. Останній був постійним пластовим капеляном у Берегові, а у 1939 році обраний послом до Союму (парламенту) Карпатської України. Помер репресованим поблизу сучасного м. Кам'янське.

Політично Сергій Ілляшевич був прихильником концепцій В'ячеслава Липинського. Під час Другої світової війни був членом Союзу гетьманців, що орієнтувався на Павла Скоропадського та напівлегально діяв в окупованій німцями Чехії (у той час геть-

манці конфронтували з ОУН, зокрема через політичні провали в Закарпатті). Саме в Чехію після окупації мадярами Карпатської України перебрався Сергій. Продовжував тут педагогічну працю: навчав дітей у чеських гімназіях в Ічні і в Клатові.

Після Другої світової війни Сергій Ілляшевич учителював в українському таборі для переміщених осіб в баварському місті Ашаффенбург, в українській гімназії. У цьому ж таборі його дружина Лена Ілляшевич-Валас — естонка за походженням — працювала лікаркою (раніше мала такий досвід у Білорусі та Чехії).

З Німеччини у 1949 р. Сергій з родиною емігрував до Австралії. Працював там на залізниці. Помер після довгої і тяжкої хвороби (від раку) в місті Аделаїда 25 липня 1961 року. Сподіваюсь, що у звільненні в наші дні від російських окупантів Харківщині невдовзі знову продовжить активно розвиватись Пласт. Зусиллями волонтерів і ветеранів з'явиться він і у рідному для Сергія Ілляшевича Красноградському районі.

— ” —

А ВІРНІ БОГОВІ ТА УКРАЇНІ МІСЦЕВІ ПЛАСТУНИ СТВОРЯТЬ КУРІНЬ ІМЕНІ СВОГО ВИДАТНОГО ЗЕМЛЯКА — ГЕРОЯ ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ, ЯКИЙ СВОЇ НАЙКРАЩІ РОКИ ПРИСВЯТИВ ФОРМУВАННЮ НОВОГО ПОКОЛІННЯ УКРАЇНЦІВ ТА УКРАЇНОК.

29.01.1958, с. Стоянів, Львівщина — 12.09.2022, м. Червоноград

ПЛ. СЕН. ДОВ. ГАЛИНА ЄРЕМЕНКО (УР. КРАТКО)

Народжена 29.01.1958 р.Б. у селі Стоянів Львівської області. У школі, в сьомому класі, почала займатися туризмом.

По закінченні середньої школи вступила на навчання у Львівський медичний інститут (тепер ЛДМУ ім. Д. Галицького) на фармацевтичний факультет. У той час стала інструктором зі спортивного туризму, що в майбутньому мало вплив на її вступ до Пласту.

24.09.1983 р.Б. одружилася з Костянтином Єременком. Наступного року у подружжя народилася донечка Оленка, згодом, у 1989 році, — Валентина. Коли донечкам було лише 2 і 7 років, подружжя Єременків їздило на змагання з туризму (Кам'янка), а у 1990 р. Галина з Костянтином були на Алтаї.

Обидві доньки Єременків належали до Пласту. Завдяки старшій доньці до організації 1995 року долучилася і Галина, ставши членкою станиці Сокаль. Пластову Присягу склала 9 серпня 1997 р. на Соколі під час Ювілейного Збору і посвячення першого мешкального куреня оселі.

Від 1995 до 2002 р. належала до станиці Сокаль, де виконувала обов'язки новацької виховниці, брала участь у проведенні новацьких та юнацьких таборів.

^ Галина Єременко — інструкторка обласного туристичного заходу «Говерляна», 2007

Під час ЮМПЗ-2002 належала до медичної служби. 2002 р. брала участь у відновленні пластового осередку у місті Червоноград: зареєструвала наново створену станицю та очолила її (попередній осередок був розв'язаний КПЗ'їздом). Станичною була до 2009 р. Тоді ж стала виховницею гуртка «Срібні Ластівки», а згодом зв'язковою куреня ч. 24 ім. Софії Русової.

2009 р. була обрана референткою УПС Львівської округи. Належала до куреня ч.7 ім. Андрія Войнаровського, була курінним писарем.

Успішно пройшла вишколи новацьких та юнацьких виховників: РОВ 135/110, КВВ УПЮ ч. 89, КВЗ ч. 15, КПВ ч. 11, комендантів пластових таборів 2003.

Членка Орлиного Кругу, згодом також членка юнацької КВ-1 (номер в реєстрі 166) від 22.10.2007 р.Б.

Була введена до Крайової бурави УПС каденції 2010—2012 рр. у жовтні 2011 р. як діловод куренів та осередків УПС в краї. На з'їзді УПС 9.03.2013 р.Б. обрана референтом осередків праці та куренів в Крайовій бураві УПС.

У 2013 р. готувала на Крайовий з'їзд статистику та інфографіку, виконавши величезний об'єм роботи і задемонструвавши дуже ґрунтовний і якісний підхід.

Судила змагання різного рівня з пішогохідного та гірського туризму Федерації спортивного туризму України, змагання від Львівського обласного центру краєзнавства і туризму, змагання освітян.

Була активна у пластовому таборванні; у переліку 18 таборів різного рівня, з них коменданткою була на дванадцятьох.

Останні декілька місяців боролася з важкими недугами. 12 вересня 2022 р. відійшла на Вічну Варту...

Тихо спи, без тривоги...

25. 07. 2001, с. Зінці Полтавської обл. —
13.01. 2023, pobl. м. Красногорівка Донецької обл.

СТ. ПЛ. АНДРІЙ КОЖЕМ'ЯК «ЧУБ»

Народжений в сім'ї Романа та Лесі Кожем'яків на Полтавщині. Навчався у Терешківській школі-ліцеї. Згодом вступив до Полтавського політехнічного фахового коледжу на спеціальність електротехніка-освітлювача. У березні 2020 року розпочав роботу в «Полтаваобленерго», де працював електриком з експлуатації розподільних мереж. У 2022 р., під час фронтової відпустки, вступив до Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого.

Член гуртка «Дикі коти» в Полтаві, мав псевдо «Чуб».

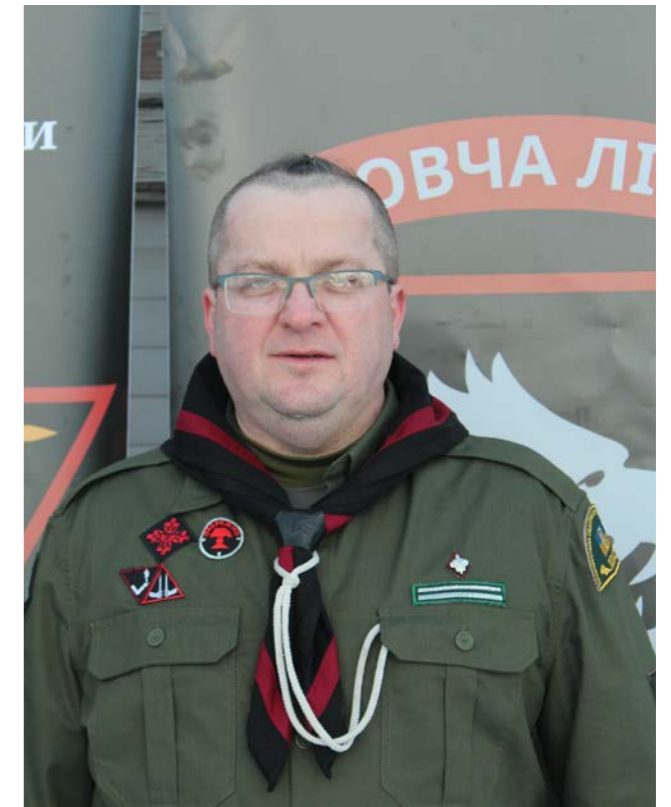
Пластову Присягу склав навесні 2015 року, під час мандрівки до Холодного Яру.

Брав участь у різноманітних пластових заходах, Святах весни, міжклубних таборах «Мамай» у 2014 та 2015 роках.

Восени 2020 року пішов на строкову службу. 19 січня 2022, після підписання контракту, був скерований до Мар'їнки. Отримав звання молодшого сержанта. На

^ Молодший сержант Андрій Кожем'як
віддано боронив Україну

29 січня 1976, м. Антрацит Луганської обл. —
кінець березня 2022, м. Ізюм Харківської обл.

ПЛ. СЕН. ОЛЕГ ЄФІМЕНКО «ОРЕСТ»

фронті став командиром відділення 88-го окремого батальйону 35 бригади морської піхоти ім. контр-адмірала Михайла Остроградського.

Брав участь у бойових діях у Волновасі та Мар'їнці. Влітку воював на Херсонщині, згодом передислокувався під Авдіївку. Виконуючи бойове завдання з евакуації полегло бійця поблизу Красногорівки на Донеччині, разом із побратимом потрапив у засідку. В бою отримав смертельне поранення.

Чин похорону відбувся 21 січня 2023 року в Свято-Успенському кафедральному соборі у Полтаві.

Похований на Алеї героїв у рідному селі Зінці.

Головна Пластова Булава 25 січня 2023 року прийняла рішення про нагородження Андрія Кожем'яка Залізним Пластовим Хрестом.

Олег народжений на Луганщині у родині Євгена і Людмили.

Один із відновників пластової станиці Ізюм на Харківщині. Очолював Пластовий молодіжний центр Ізюмської ОТГ. 2018 року відбув Крайовий вишкіл виховників ч. 168 у Львові, а Пластову Присягу склав 24 листопада 2019 біля могили Олександра Тисовського на Личаківському кладовищі. Член 47 куреня УПС «Вовча ліга». Виховник юнацького гуртка.

Одружений з пл. сен. Тетяною Єфіменко, Кі. Подружжя мало доньку Настю.

Після початку війни 2014 року покинув окуповану частину Луганщини, оселився в Ізюмі. Окрім Пласту очолював правозахисну громадську організацію «Центр з питань захисту прав людини, запобігання корупції та організованій злочинності».

Під час ворожого наступу на Харківську область опинився в окупації, продовжував підпільно діяти на підтримку ЗСУ та місцевого населення.

ПОЛЕГЛІ
У РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

^ Олег Єфіменко любив мандрувати. Світлина з однієї із подорожей Сколівськими Бескидами

29. 04. 1983, м. Хмельницький —
20. 01. 2023, поблизу м. Бахмут Донецької обл.

ПЛ. СЕН. ВОЛОДИМИР ВАСЬКОВСЬКИЙ

Забраний з власного помешкання окупантами як проукраїнський активіст за доносом місцевих колаборантів. Після цього вважався зниклим безвісти.

28 грудня 2022 року дружину повідомили, що чоловіка закатовано на смерть. Тіло виявили в місці масового поховання поблизу м. Ізюм, в могилі під № 3. Опізнаний за результатами аналізу ДНК.

Чин похорону 9 березня 2023 року у храмі святого Івана Богослова очолили митрополит Тернопільський і Кременецький ПЦУ Нестор і архієпископ Харківський і Слобожанський ПЦУ Митрофан. Під час церемонії похорону посмертно нагороджений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 10 січня 2023 року). Похований на 18 харківському міському кладовищі.

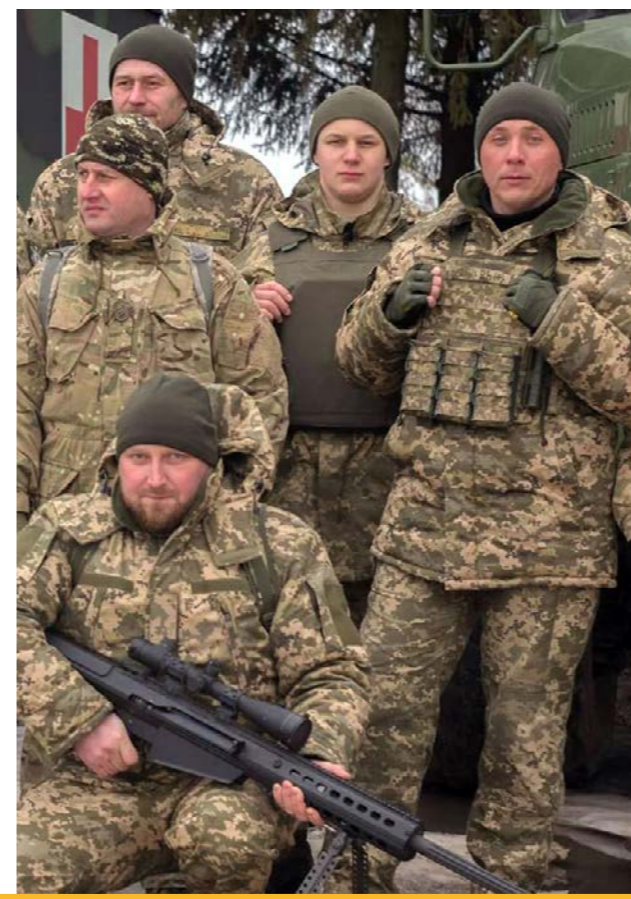
Володимир, син Віталія Васьковського, вступив до Пласту в липні 2002 р. Виховник гуртка та зв'язковий підготовчого куреня ім. С. Петлюри у Хмельницькому.

Як виховник брав участь у Ювілейній міжкрайовій пластовій зустрічі, що відбулася 2002 року в Свіржі на Львівщині.

Навчався у Хмельницькому професійно-технічному училищі № 25. Згодом, від 2003 до 2008 р., вивчав історію в Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка.

У рідному місті постійно займався громадською діяльністю. Упродовж останніх 10 років розвивав гру «Джура» на Хмельниччині. Певний час був головою обласного провуду Молодіжного Конгресу українських націоналістів.

Балотувався до міської ради від партії «Наша Україна» в 2002 р. та від партії «Воля» у 2020 р., проте депутатом так і не став.

^ Молодший сержант Володимир Васьковський із бойовими побратими

18. 01. 1981, м. Івано-Франківськ —
30. 01. 2023, поблизу м. Бахмут Донецької обл.

СТ. ПЛ. АНДРІЙ БАРИЛЮК «АНГЕЛ»

Андрій народжений в сім'ї Михайла Барилюка та Віри з роду Дідухів.

1994 р. став членом гуртка «Шершні» 49 куреня ім. І. Миколайчука (виховник ст. пл. скоб Остап Стасів, ЦМ). Учасник пластових акцій, мандрівок.

Відбув курінний табір «Мандрівка в Австралію» (с. Луквиця, 1996 р.). Здобув ступінь пластуна учасника. Активно пластував орієнтовно до 1997 р.

Закінчив міську школу № 10, опісля вивчав деревообробну справу в професійно-технічному училищі № 8. Відбув строкову армійську службу в м. Євпаторія (Крим), згодом близько двох років служив на військовому аеродромі в Івано-Франківську.

Працював на різних міських підприємствах та в магазинах, професійно займався столярством та збором меблів.

У 2004 р. одружився з Тетяною, у 2005 р. в подружжя народилась донька.

З початком повномасштабного російського вторгнення у березні 2022 р. добровільно зголосився до

^ Фронтіві дороги пластуна-військовика
Андрія Барилюка

1.01.1998, с. Білий Потік Тернопільської обл. —
2.02. 2023, поблизу м. Кремінна Луганської обл.

ЯКІВ ВАСИЛЬ КАПУСТИНСЬКИЙ

війська. Брав участь у бойових діях в лісових масивах Житомирської області, аж до відступу російських військ у квітні 2022 р.

Опісля з підрозділом повернувся до військової частини для перепідготовки, навчань та здобуття досвіду.

Влітку підрозділ скерований до м. Лисичанська Луганської області, де потрапив в оточення і виходив з боями. У серпні отримав поранення від розриву гранати під м. Бахмут. Внаслідок цього переніс декілька операцій з видалення осколків із легень, рук та ніг. Деякі уламки в ногах так і залишились. Проходив тривалу реабілітацію, у січні 2023 р. знову повернувся на фронт.

Загинув у боях поблизу м. Бахмут Донецької обл. Похований на військовій алеї слави цвинтаря в с. Чукалівка.

Сиротою залишилася сімнадцятирічна донька Яна. Головна Пластова Булава 12 лютого 2023 року прийняла рішення про нагородження Андрія Барилюка Залізним Пластовим Хрестом.

Василь Капустинський, син Григорія та Наталії, був активним громадським діячем, націоналістом, воїном.

Зголосився до Пласту в 2020 році, пройшов КВДЧ ч. 206 9-10.04.2021, став членом станиці Чортків із ступенем старшого пластуна прихильника.

Планував розвивати пластовий осередок в Білобожницькій громаді, звідки родом. Проте через епідемію, а потім війну не встиг активніше включитися у пластування. Брав участь у різних пластових заходах Тернопільської округи, зокрема «Листопадовий Зрив» у Козовій та Бучачі. Організатор та реалізатор проєкту «Великодня Веселка» в Чорткові, молодіжних змагань «Кубок Шухевича» в Тернополі, займався поширенням Вифлеємського Вогню миру. Особливу увагу приділяв змаганням із зимового мандрівництва «Снігохід»: допомагав організувати, залучав на їх проведення фінансові ресурси та кілька років поспіль особисто брав у них участь.

Навчався у Західноукраїнському національному університеті на соціально-гуманітарному факультеті.

Отримав диплом бакалавра за спеціальністю «менеджмент соціокультурної діяльності» та магістра з психології (2022).

Працював у компанії «Контінентал Фармерз Груп», де займався реалізацією соціальних, спортивних та молодіжних проєктів. Два роки поспіль був координатором проєкту «Розумний город», який вчив дітей вирощуванню овочів та лікарських трав.

Популяризував та розвивав кооперацію дрібних домогосподарств для вирощування лікарських трав. Проводив тематичні семінари та організував навчальні поїздки для зацікавлених у цій галузі. Працював над створенням робочих місць у селах та сприяв розвитку самозайнятого середнього класу в Україні. Планував створити цех із сушіння та фасування лікарських трав та ягід. Брав участь у втіленні міжнародних грантових проєктів під керівництвом «Тернопільської аграрної дорадчої служби» та КО СОК «Файні Газди».

Актор, оратор. Був членом Тернопільської кінокомісії від 2021 р.

Був членом обласного проводу ОУН(б) із псевдом «Мармус». Дійсний член Молодіжного націоналістичного конгресу, член Центрального проводу МНК у 2021, голова Тернопільського осередку МНК у 2021—2022 рр., комендант вишкільного табору «Лисоня», курінний теренової гри «Гурби-Антонівці», співорганізатор змагання «Легенда УПА», місії «Повстанський Вертеп на Сході» та багатьох інших заходів. Організував патріотичні вишкільні табори «Відвага», «Повстанська Ватра», екстремальну мандрівку «Заповіт», просвітницькі курси «Курс вільних людей», «Школа українського лицаря», в яких взяли участь сотні молодих хлопців та дівчат з усіх куточків України.

Був активним учасником та співорганізатором низки громадсько-політичних кампаній та акцій: «Стус чекає — Медведчук під арешт», «Стоп реванш», «Стоп Шкарлет», «Рух опору капітуляції», «Вільний вибір».

Займався спортом, зокрема шахами, боксом, футболом, волейболом, бігом, пішохідним туризмом.

Як вихідець з Чортківщини, намагався популяризувати свій рідний край, зокрема долучився до організації патріотичних заходів «Чортківська офензива 2019», «Кіномарафон нескорених націй».

Добровільно зголосився до служби у ЗСУ. Після проходження базової підготовки скерований у 95 окрему десантно-штурмову бригаду, в/ч А0281, на Лиманський напрямок. Службу відбував на посаді стрільця-помічника гранатометника. Проявляв лідерські якості та виконував функції командира групи при виконанні бойових завдань.

Загинув 2 лютого 2023 року поблизу м. Кремінна Луганської області під час виконання чергового бойового завдання.

Похований 8 лютого у рідному селі. Відзначений Залізним Пластовим Хрестом (рішення ГПБ від 12 лютого 2023 року).

15 квітня 1998, м. Івано-Франківськ — 3 лютого 2023, поблизу м. Гуляйполе Запорізької обл.

АНДРІЙ ГУЛЬ «ШТЕРН»

Андрій, син Ростислава та Лілії з Олексюків, вступив до Пласту 25 лютого 2010 р., ставши членом гуртка «Білі ікла» 59 куреня ім. С. Ленкавського (виховник ст. пл. скоб Богдан Курчак). Іменований пластуном прихильником 10 червня 2010. В гуртку виконував обов'язки скарбника (2012 р.) та писаря (2013 р.).

Активний учасник багатьох пластових заходів, вишколів, мандрівок, а також курінних літніх таборів «Нічні волоцюги» (2010 р.), «По цимбалах» (2011 р.), «Таврида» (Крим, 2012 р.) та «стежками опришків» (2013 р.).

Від активного пластування відійшов у першому кварталі 2014 р. Навчався в міській школі № 5, а згодом в Івано-Франківському коледжі Львівського національного аграрного університету. Від 28 листопада 2019 р. до 13 травня 2021 року проходив строкову службу. Військову присягу склав 4 травня 2020 року. Після звільнення зі служби працював пілотом агродрона, яким засіявав поля. Цей досвід знадобився згодом на фронті. З початком повномасштабного російського вторгнення спільно з батьком добровільно зголосився до 78-го окремого батальйону 102-ої окремої бригади територіальної оборони імені полковника Дмитра Вітовського. Службу відбував у мінометній бригаді. У квітні 2022 р. прибув на фронт до Запорізької області. Був старшим солдатом, пілотом військових дронів, працював з мінометом та корегував цілі.

3 лютого 2023 р. орієнтовно о 12 год. поблизу Гуляйполя спільно з побратимом потрапив під ворожий танковий обстріл, внаслідок чого обоє загинули на місці.

СТАНІСЛАВ АНДРІЙЧУК

Ми 110 років боремося і з Твоєю поміччю переможемо!
(Офіційне), ч. 1 (205), с. 6

Пласт після трьох місяців спротиву російській навалі
(Офіційне), ч. 2 (206), с. 6

РОСТИСЛАВ АНТИМИС

Для продовження «Чмолівського» пластування
(3 пластового життя), ч. 1 (205), с. 10

МАРИНА БАЛАКА (спільно з ОЛЬГОЮ МУХОЮ)

«А ми тую червону калину підіймемо...» Станиця Лондон
відкрила черговий пластовий рік у рекордній кількості
(3 пластового життя), ч. 3 (207), с. 7

НАТАЛІЯ БУКОВШИНА

Три місяці до повернення (Пласт і суспільство), ч. 2 (206), с. 26

ВАСИЛЬ ВЕНГЕРАК

Велике Плем'я «Лісових чортів» зустріло 100-літній ювілей
(Пластові ювілей), ч. 3 (207), с. 24

СОФІЯ ВИТІВСЬКА

Підтримка скавтів всього світу: пластові табори та гуманітарна
допомога (3 пластового життя), ч. 4 (208), с. 8

ОКСАНА ВОДОТИКА

Таборове літо пластунів в Австрії було насиченим
(3 пластового життя), ч. 3 (207), с. 10

ОЛЕКСАНДР ВОЛОВЕНКО

Світ малий, як макове зерно (Війна), ч. 4 (208), с. 33

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

Протокол № 49 рішення Головної Пластової Булави від
14 жовтня 2022 р. Б. щодо видавничої діяльності
«Пластового шляху» (Офіційне), ч. 3 (207), с. 6

ГАННА ГРЕЧИШКІНА

Олег Пашин: «Мені не хочеться передавати в спадок своїм дітям
світ, в якому буде існувати російська федерація...»
(Бути вірним Україні), ч. 3 (207), с. 38

Звільнений Ізюм (Війна), ч. 4 (208), с. 38

ТАЛЯ ДАНИШ

Відновлення пластової домівки станиці Нью-Йорк
(3 пластового життя), ч. 2 (206), с. 14

НАДІЯ ДОРОШЕНКО (спільно з УЛЯНОЮ КРАВЧЕНКО)

Країна Героїв. А хто в ній ти? (3 пластового життя), ч. 3 (207), с. 18

ДАРІЯ ЗАГОРОДНА

«Синьо-жовті серця» (3 пластового життя), ч. 3 (207), с. 22

КСЕНЯ ТЕОДОРОВИЧ

Посмертна згадка про подругу курінну
(На Вічну Ватру), ч. 4 (208), с. 51

ПЕТРО ЗАДОРЖНИЙ

Вифлеємський Вогонь Миру на лінії війни, або історія однієї
мандрівки (Війна), ч. 4 (208), с. 34

ЛАРИСА ЗАЛЕСЬКА ОНИШКЕВИЧ

Нові історичні обставини вимагатимуть нового пластування
(Я так думаю), ч. 1 (205), с. 24

Іван Манастирський — «Телесик», ЛЧ
(Пластові постаті), ч. 1 (205), с. 36

ЗМІСТ**«ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»**

за 2022 рік (числа 205—208)

Опрацювала пл. сен. Ольга Свідзинська

Олег Коверко — «Коко», ЛЧ (Пластові постаті), ч. 2 (206), с. 45

Про нашу подругу О-КУ (Пластові постаті), ч. 4 (208), с. 42

ТАРАС ЗЕНЬ

Назарій Лугарев (На Вічну Ватру), ч. 4 (208), с. 56

АНДРІЙ КОЗАК

Як минув пластовий рік у США (Офіційне), ч. 4 (208), с. 6

БОГДАН КОЛОС

Незвичайний момент для річних зборів в Канаді
(3 пластового життя), ч. 2 (206), с. 12

Вшанування о. Володимира Івашка
(3 пластового життя), ч. 3 (207), с. 12

БОГДАН КУЗИШИН

Ігор Сохан (На Вічну Ватру), ч. 3 (207), с. 52

ОКСАНА КУЗИШИН

Леся Савин Юзенів, «Верховинка» (На Вічну Ватру), ч. 1 (205), с. 49

ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ

«Зродились ми Великої години» (Від редакції), ч. 1 (205), с. 5

Після битви за Київщину: Нова Басань
(3 пластового життя), ч. 1 (205), с. 8

«Пам'ятай, друже, що твій намет стоїть на полі бою...»
(Від редакції), ч. 2 (206), с. 5

Наш пластовий центр (3 пластового життя), ч. 2 (206), с. 9

Волонтери: РОСМАІDAN (Пласт і суспільство), ч. 2 (206), с. 29

Про «Шлях» воєнного часу (Від редакції), ч. 3 (207), с. 5

Богдан Генега, ЛЧ, про Пласт у Львові, «Лісову Школу» та
улюблений курінь (Наші інтерв'ю), ч. 3 (207), с. 28

З вогнем і мечем — до перемоги (Від редакції), ч. 4 (208), с. 5

Анатолій Петльований: «Ми переможемо, бо українці — це
надзвичайний народ» (Наші інтерв'ю), ч. 4 (208), с. 26

ТЕРЕСА ЛЯХОВИЧ

У чудовому австралійському лісі
(3 пластового життя), ч. 1 (205), с. 13

ОЛЬГА МУХА

«Доброго вечора, ми з України!» — лунало посеред
Валійських гір (3 пластового життя), ч. 2 (206), с. 20

ОЛЕГ ОСТРОВСЬКИЙ

Ярослав Соловій (На Вічну Ватру), ч. 3 (207), с. 53

ОКСАНА ПАРАЩАК (спільно з ЮРКОМ ПАРАЩАКОМ)

Роман Паращак — столітній пластун
(Пластові ювілей), ч. 4 (208), с. 45

АНАТОЛІЙ ПЕТЛЬОВАНИЙ

23-й випуск. 100 років Пласту на Закарпатті
(Пластова колекція), ч. 1 (205), с. 46

СОФІЯ ПЕТРИЧКО

Пластуни Закарпаття відсвяткували 100 років від заснування
Пласту в Берегові (3 пластового життя), ч. 1 (205), с. 16

АНДРІЙ ПИЛЮХ

«Від "Сіроманців" — з воюючої України» (Пластова колекція),
ч. 2 (206), с. 48

Випуск, присвячений 100-літтю куреня «Лісові чорти»
(Пластова колекція), ч. 3 (207), с. 47

Іван Чмола — 130 років від дня народження
(Пластова колекція), ч. 4 (208), с. 49

ОКСАНА ПУЖАКОВСЬКА

Мирон Спольський: «Маємо далі завзято працювати» (З пластового життя), ч. 1 (205), с. 22

ОЛЬГА СВДЗИНСЬКА

«Щоденник пластуна» Михайла Белея (Огляди і погляди), ч. 1 (205), с. 30

Зміст «Пластового шляху» за 2021 рік (числа 201—204) (Іменний покажчик), ч. 1 (205), с. 56

(спільно з ПЕТРОМ СЛОБОДЯНОМ)

Виставка «В пожежах всесвітніх...» — екскурсія в чар пластування (З пластового життя), ч. 4 (208), с. 19

Юрій-Богдан Шухевич (На Вічну Ватру), ч. 4 (208), с. 50

ВЕЛИКЕ ПЛЕМ'Я «СІРОМАНЦІ»

Роман Воронка — «Люмуба» (На Вічну Ватру), ч. 4 (208), с. 52

МАРТА СКІРКА (спільно з ЕВЕЛІНОЮ ВОЛОКІТИНОЮ та ВЛАДОЮ ЧОРНОЮ)

Польща: таборове літо 2022 (З пластового життя), ч. 3 (207), с. 14

АНДРІЙ СОВА

Другі національні спортивні змагання українців Галичини 1914 року на площі «Сокола-Батька» (Наша історія), ч. 1 (205), с. 42

Конференція, що відбулася у переддень війни (Пласт і суспільство), ч. 2 (206), с. 34

Петро Франко на змаганнях з тенісу у Львові 1914 року (Наша історія), ч. 2 (206), с. 42

У Львові конференцією відзначили 100-ліття пластового куреня «Лісові чорти» (Пласт і суспільство), ч. 3 (207), с. 36

Петро Франко як популяризатор мандрівництва у Галичині напередодні Першої світової війни (Наша історія), ч. 3 (207), с. 44

Як галичани готувалися до Великої війни: досвід Івана Боберського (Наша історія), ч. 4 (208), с. 46

ВОЛОДИМИР СОКИРКО

«Прапоре наш, замай нам в гордій славі...» (З пластового життя), ч. 4 (208), с. 16

УСТЯ СТЕФАНЧУК

Дора Салабан Горбачевська: «Треба про це говорити: що означає бути дівчиною, жінкою, що це означає в Пласті» (Наші інтерв'ю), ч. 1 (205), с. 32; ч. 2 (206), с. 38

МИКОЛА ТИМЧЕНКО

Пластун Ренат Суботін повернувся з Німеччини, щоб стати до лав захисників (З пластового життя), ч. 1 (205), с. 19

ЯРОСЛАВ ХМАРУК

Про археологічну експедицію на теренах Австрії (З пластового життя), ч. 2 (206), с. 18

БОГДАН І. ШУЛЯКЕВИЧ

Перший пам'ятник Голодомору (Пласт і суспільство), ч. 4 (208), с. 22

ЮРІЙ ЮЗИЧ

Пласт у боротьбі за Україну: підсумки першого місяця війни (Бути вірним Україні), ч. 1 (205), с. 26

Чому Пласт не стане членом WOSM? (Гутірка про пластову інклюзію) (Я так думаю), ч. 2 (206), с. 24

«Її відданість і служіння надихнули...» Про королеву Єлизавету II як пластунку (Скавтінг і суспільство), ч. 3 (207), с. 26

Пластун Мирослав Григорійв — український П'єр Жубер (Пластові постаті), ч. 3 (207), с. 48

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

«Сіроманська хроніка» — не лише історія пластового куреня (Наша історія), ч. 1 (205), с. 40

«Від Самбора до Саскатуна: спадок отця Володимира Івашка для сучасної молоді» (Огляди і погляди), ч. 2 (206), с. 36

«Пластова вірність Богові» (Огляди і погляди), ч. 3 (207), с. 34

Основи пластової гурткової системи (Огляди і погляди), ч. 4 (208), с. 32

БЕЗ АВТОРА

Роман Дубінський (На Вічну Ватру), ч. 1 (205), с. 50

Ростислав Бальзан (На Вічну Ватру), ч. 1 (205), с. 51

Тарас Лаврів (На Вічну Ватру), ч. 1 (205), с. 53

Льонгин Когут (На Вічну Ватру), ч. 1 (205), с. 54

Віталій Дерех (На Вічну Ватру), ч. 2 (206), с. 50

Володимир Крулів (На Вічну Ватру), ч. 2 (206), с. 51

Андрій Ганкевич (На Вічну Ватру), ч. 2 (206), с. 53

Артемій Юліян Димид (На Вічну Ватру), ч. 2 (206), с. 54

Богдан Кривицький (На Вічну Ватру), ч. 2 (206), с. 56

Олексій Тарасьєв (На Вічну Ватру), ч. 2 (206), с. 58

Лідія Святослава Залеська Стасюк (На Вічну Ватру), ч. 3 (207), с. 55

Руслан Беложенко (На Вічну Ватру), ч. 3 (207), с. 56

Максим Вороб'єнко (На Вічну Ватру), ч. 3 (207), с. 57

Ілля Шевчук (На Вічну Ватру), ч. 4 (208), с. 54

Тарас-Тимофій Гаврилишин (На Вічну Ватру), ч. 4 (208), с. 57

”

**26 ЛЮТОГО МИНУЛО 90 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
БЛАЖЕННІШОГО ЛЮБОМИРА ГУЗАРЯ — ВИЗНАЧНОГО ПЛАСТУНА
І ДУХОВНОГО ПРОВІДНИКА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ**

«Пласт — остаточно це організація, самовиховання, як колись мав на думці Бейден-Повелл — засновник [скавтського руху]. Людина мусить працювати над собою, набувати певні чесноти, прикмети, за допомогою яких вона гарно спілкується з іншими... Пласт має певні закони. Коли ми складаємо Присягу, то присягаємо бути вірні Богові, батьківщині, слухатися старших, їх поради і керівництва. Це не є якийсь надзвичайний закон — це кілька таких прикмет, які кожна культурна людина повинна мати. Наприклад, пластун має бути точний.

Точність — це надзвичайно важлива річ у житті культурної людини. Культурний — це такий, що вміє співжити з іншими людьми. Процес виховання в Пласті повинен допомогти зробити кожного дуже цінними громадянами, цінними людьми у суспільстві. Ми маємо багато таких прикладів у минулому столітті, тут немає нічого надзвичайного чи таємничого. Це додаток у процесі виховання, яке ми починаємо від батьків, вчителів. Принцип виховання Пласту в кінцевому випадку — це процес самовиховання. Старатися самому без зовнішнього примусу бути хорошою людиною».

БЛАЖЕННІШИЙ ЛЮБОМИР ГУЗАР

26.02.1933 — 31.05.2017

«ДУБОВА КОРА»

Курінь УПС ч. 13
Рік заснування — 1948

Дорогі друзі й подруги! Крім традиційного пластового привіту «СКОБ!», дозвольте привітати вас гаслом «Слава Україні!» Цим гаслом жили, в його дусі діяли ті перші дубовокористі, що 75 років тому заснували 13 курінь УПС «Дубова Кора». Тож у 2023-му маємо ювілейний рік.

Вектори нашої діяльності: збереження української духовності, народних традицій, військової історії, пам'яті про події та героїв Визвольних змагань, проведення ідеологічних та практичних вишколів для сеньйорів, таборів «ВиСоТа» для сеньйорів-прихильників, військового вишколу для УПЮ «Стрілецька слава», військово-історичного табору «Скарби Героїв», що прийняв естафету від таборів «Земля Героїв», «Гарт волі», «Осова поляна», новацького «12 місяців». Згадаймо і спільні акції з братерським куренем УСП «Дубове Листя», який цього року святкує 10-ліття від часу відродження.

Всі тут. Усі разом: «За Новий Люд!»

ПЛАСТОВИЙ
ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ